

CRNA GORA
SKUPŠTINA CRNE GORE

PRIMLJENO:	11. 07. 2014. GOD.
KLASIFIKACIONI BROJ:	00-72/14-31
VEZA:	
EPA:	522 XXV
SKRAĆENICA:	PRILOG:

CRNA GORA
KOMISIJA ZA KONTROLU DRŽAVNE POMOĆI

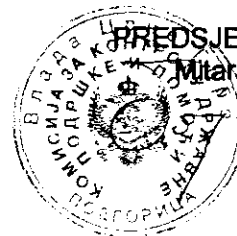
Broj: 01-39/1

Podgorica, 9. jul 2014. godine

SKUPŠTINA CRNE GORE

U prilogu Vam dostavljamo Godišnji izvještaj o dodijeljenoj državnoj pomoći u Crnoj Gori u 2013. godini, koji je Komisija za kontrolu državne pomoći usvojila na sjednici od 18. juna 2014. godine.

S poštovanjem,

PREDsjedNIK KOMISIJE,

Mitar Bajčeta

KOMISIJA ZA KONTROLU DRŽAVNE POMOĆI

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ
o dodijeljenoj državnoj pomoći u Crnoj Gori u 2013. godini

Podgorica, jun 2014

SADRŽAJ

1. UVOD	3
2. METODOLOGIJA	4
2.1. Pravni osnov	4
2.2. Prikupljanje podataka	4
2.3. Prikaz podataka	5
2.4. Definicije i objašnjenja	5
3. DODIJELJENA DRŽAVNA POMOĆ U CRNOJ GORI U 2013. GODINI	6
3.1. Državna pomoć u Crnoj Gori u poređenju sa osnovnim makroekonomskim indikatorima	6
3.2. Dodijeljena državna pomoć u Crnoj Gori u poređenju sa zemljama članicama Evropske unije u 2012. godini	8
4. IZVJEŠTAJ PO KATEGORIJAMA DRŽAVNIH POMOĆI	9
4.1. Horizontalna državna pomoć	12
4.2. Sektorska državna pomoć	13
4.3. Regionalna državna pomoć	15
5. PREGLED DRŽAVNIH POMOĆI U POLJOPRIVREDI	16
6. DRŽAVNA POMOĆ PO REGIONIMA I OPŠTINAMA	16
7. VRSTE (INSTRUMENTI) DODJELE DRŽAVNE POMOĆI	17
7.1. Državne garancije kao instrument pomoći	19
8. ANALIZA EFEKATA DODIJELJENE DRŽAVNE POMOĆI	21
8.1. Razlozi i osnov za analizu efekata	21
8.2. Analiza efekata	21
9. REZIME	31
Prilog A - Informaciju o privrednim subjektima koji su bili korisnici državne pomoći u 2013. godini	34

1. UVOD

Od stupanja na snagu Odluke Savjeta ministara Evropske unije o Evropskom partnerstvu, napredak Crne Gore u evropskim integracijama se prati, između ostalog, i na osnovu stepena ispunjenja preporuka koje ovaj dokument sadrži. Jedna od preporuka je i izgradnja transparentnog sistema državne pomoći, kao prvog koraka ka uspostavljanju kontrole u ovoj oblasti.

Potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane, i Republike Crne Gore, s druge strane (u daljem tekstu: SSP), Crna Gora je preuzela obavezu usvajanja pravnog okvira za kontrolu državne pomoći, usklađenog sa pravnom tekovinom Evropske unije (*acquis communautaire*) u ovoj oblasti.

Na ovaj način je omogućena efikasna prethodna (*ex ante*) i naknadna (*ex post*) kontrola svih novih mjera državne pomoći, kao i usaglašavanje već postojećih mjera sa pravilima koja budu uspostavljena, što će imati pozitivne efekte u kreiranju ekonomske politike, planiranju budžeta i unapređenju politike regionalnog razvoja.

Ovaj izvještaj je sedmi ove vrste do sada, i sadrži podatke i informacije za 2013. godinu. Izvještaj je baziran na informacijama dobijenim od strane davalaca državne pomoći, tj. od strane ministarstava i organa lokalne samouprave. Pravni osnov za izradu ovog izvještaja predstavlja Zakon o kontroli državne pomoći („Službeni list Crne Gore“, br. 74/09 i 57/11) (u daljem tekstu: Zakon). Metodologija izrade godišnjeg izvještaja propisana je Pravilnikom o sadržaju godišnjeg izvještaja o dodijeljenoj državnoj pomoći („Službeni list Crne Gore“, br. 32/10, 22/12 i 50/12) (u daljem tekstu: Pravilnik). U skladu sa Zakonom i obavezama iz SSP-a, ovaj izvještaj biće dostavljen Vladi i Skupštini Crne Gore, nakon čega će biti poslat i Evropskoj komisiji.

Metodologija koja se koristi u Evropskoj uniji i njenim državama članicama u pripremanju godišnjih izvještaja o dodijeljenim pomoćima korišćena je u pripremi inventara (popisa) dodijeljene državne pomoći u 2013. godini. Inventar (popis) državne pomoći je posebna, unaprijed određena tabela sa podacima o dodijeljenim državnim pomoćima, i predstavlja bazu podataka za pripremanje godišnjeg izvještaja.

Konsolidovani Inventar (popis) državne pomoći je dostupan na internet stranici Komisije za kontrolu državne pomoći www.kkdp.me.

2. METODOLOGIJA

2.1. Pravni osnov

U cilju sprovođenja efikasne kontrole nad dodjelom državne pomoći, Crna Gora je usvojila pravni okvir koji čine sljedeći propisi:

- Zakon o kontroli državne pomoći ("Službeni list Crne Gore", br.74/09 i 57/11)
- Uredba o bližim kriterijumima, uslovima i načinu dodjele državne pomoći ("Službeni list Crne Gore", br. 27/10,34/11 i 16/14);
- Uredba o načinu i postupku podnošenja prijave državne pomoći ("Službeni list Crne Gore", br. 27/10, 34/11 i 12/13);
- Uredba o načinu vođenja evidencije o državnoj pomoći ("Službeni list Crne Gore", br. 27/10 i 34/11);
- Pravilnik o sadržaju godišnjeg izvještaja o dodijeljenoj državnoj pomoći ("Službeni list Crne Gore", br. 31/10, 22/12 i 50/12).

Oblast državne pomoći u Evropskoj uniji regulisana je čl. 107-109 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije (u daljem tekstu: Ugovor). Na osnovu odredbi člana 107 stav 1 Ugovora i u skladu sa Zakonom i SSP-om, državna pomoć predstavlja svaku pomoć koja:

- je dodijeljena iz javnih sredstava,
- je selektivna,
- predstavlja ekonomsku prednost određenom privrednom subjektu, sektoru ili regionu ili proizvodnji određenih proizvoda ili pružanju određenih usluga i na taj način narušava ili prijeti da naruši konkurenciju na tržištu; i
- utiče na međunarodnu trgovinu.

Prema metodologiji Evropske komisije, državnom pomoći se ne smatra pomoć dodijeljena korisnicima koji nijesu privredni subjekti, odnosno koji ne obavljaju djelatnost proizvodnje i/ili prometa robe i/ili vršenja usluga na tržištu.

U skladu sa navedenim, Izvještaj za 2013. godinu ne sadrži podatke o pomoći:

- dodijeljenoj domaćinstvima, invalidnim licima, za infrastrukturne projekte (ukoliko je pristup infrastrukturi obezbijeđen za sve potencijalne korisnike pod jednakim uslovima);
- koja ima karakter opštih mjera i dostupna je svim subjektima pod istim uslovima (kvote, javne nabavke, tehnički standardi, opšte mjere poreske politike),
- dodijeljenoj za potrebe odbrane.

2.2. Prikupljanje podataka

Izvještaj sadrži podatke o državnim pomoćima dodijeljenim korisnicima u Crnoj Gori. Davaoci državnih pomoći su objedinili podatke o individualnim i pomoćima dodijeljenim u okviru šema državnih pomoći. Ovi podaci poslani su Odjeljenju za pripremu državne pomoći i Komisiji za kontrolu državne pomoći, gdje su obrađeni u skladu sa važećom metodologijom.

Ovogodišnji izvještaj uključuje procjenu bruto domaćeg proizvoda (u daljem tekstu: BDP), kao i podatke o javnim rashodima, dobijene od strane Ministarstva finansija.

2.3. Prikaz podataka

Davaoci državne pomoći dostavili su izvještaje o dodijeljenim državnim pomoćima po kategorijama, namjeni i vrstama (instrumentima).

Izvještaj sadrži konsolidovane podatke po kategorijama i vrsti (instrumentu) dodijeljene državne pomoći u prethodnoj godini. Treba napomenuti da Izvještaj obuhvata samo ona javna sredstva koja predstavljaju državnu pomoć u skladu sa Zakonom.

Državna pomoć dodijeljena u sektoru poljoprivrede prikazana je posebno, u skladu sa članom 73(9) SSP-a i članom 1 stav 2 Zakona.

2.4. Definicije i objašnjenja

Državna pomoć su rashodi, umanjeni prihodi ili umanjenje imovine države, odnosno opštine, kojom se narušava ili može narušiti slobodna konkurencija na tržištu i koja može uticati na trgovinu između Crne Gore i Evropske Zajednice ili države članice Centralno-evropskog ugovora o slobodnoj trgovini (CEFTA), dovođenjem u povoljniji tržišni položaj određenih privrednih subjekata, proizvoda ili usluga. Namjena državne pomoći je da finansira i sufinansira programe privrednih subjekata koji se bave tržišnom proizvodnjom roba i usluga radi sticanja konkurentne prednosti.

Državna pomoć može biti dodijeljena kao individualna državna pomoć i na osnovu šeme državne pomoći. **Individualna pomoć** je pomoć dodijeljena određenom korisniku za određenu namjenu ili određeni projekat, a **šema državne pomoći** je akt na osnovu kojeg državna pomoć može biti dodijeljena potencijalnim korisnicima na osnovu opštih uslova utvrđenih u šemi, kao i akt na osnovu kojeg je državna pomoć, koja nije uslovljena određenim projektom korisnika, dodijeljena na neodređeno vrijeme i/ili u neodređenom iznosu.

U Crnoj Gori, državna pomoć se dodjeljuje iz **državnog budžeta** kroz različite vrste (instrumente) koji mogu biti direktni (najčešće subvencije) ili indirektni (npr. fiskalne olakšice, garancije itd.).

U skladu sa Zakonom, **davaoci** državne pomoći definisani su kao organi državne uprave, organi lokalne uprave i pravna lica koja upravljaju i raspolažu prihodima uvedenim zakonom i na osnovu zakona.

Korisnik državne pomoći je pravno ili fizičko lice koje u obavljanju djelatnosti proizvodnje, prometa robe, odnosno pružanja usluga na tržištu, koristi državnu pomoć.

3. DODIJELJENA DRŽAVNA POMOĆ U CRNOJ GORI U 2013. GODINI

3.1. Državna pomoć u Crnoj Gori u poređenju sa osnovnim makroekonomskim indikatorima

Tabela 1: Ukupna državna pomoć u odnosu na makroekonomske pokazatelje

Indikator	Jedinica mjere	2011	2012	2013
Državna pomoć	miliona eura	66,441	41,878	100,301
BDP	miliona eura	3.234,060	3.151,727 ¹	3.311,000 ²
Učešće državne pomoći u BDP-u	%	2,05	1,33	3,03
Javni rashodi	miliona eura	1.403,17	1.430,800	1.508,47 ³
Učešće državne pomoći u javnim rashodima	%	4,74	2,93	6,65
Zaposleni	broj	163 182	166 444	171 865
Državna pomoć po zaposlenom	euro	407,16	251,60	583,60
Stanovništvo	broj	620 029	621 240	622 777
Državna pomoć po glavi stanovnika	euro	107,16	67,41	161,05

U Tabeli 1. prikazani su podaci o ukupno dodijeljenoj državnoj pomoći u Crnoj Gori za prethodne tri godine (uključujući sektor poljoprivrede i ribarstva, sektor saobraćaja i antikrizne mjere) u odnosu na osnovne makroekonomske pokazatelje. Procenat državne pomoći u BDP-u povećan je sa 1,33% u 2012. na 3,03% u 2013. godini. Apsolutni iznos dodijeljene državne pomoći u 2013. godini je veći za 139,51% u odnosu na 2012. godinu.

U 2013. godini dodijeljena državna pomoć u Crnoj Gori iznosila je 100.300.834,60 eura.

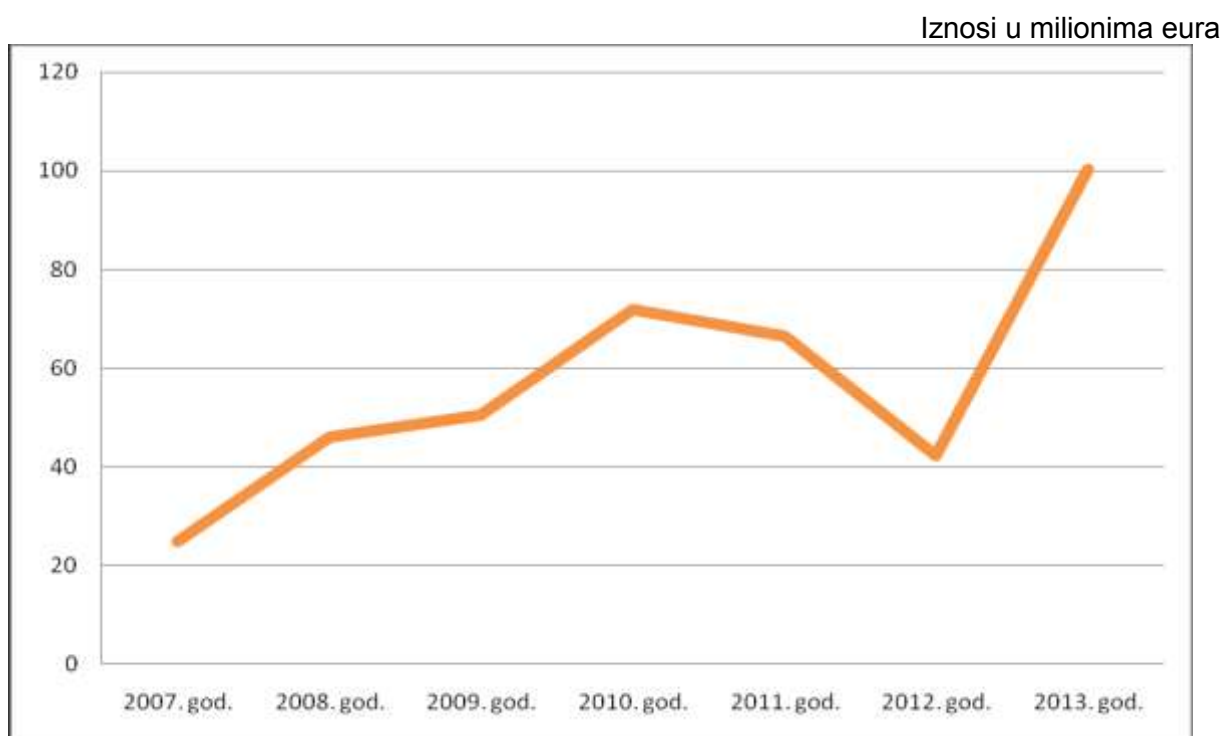
Iako Izvještaj sadrži podatke za 2011., 2012. i 2013. godinu, grafikon koji slijedi pokazuje trend državnih pomoći u Crnoj Gori od 2007. godine, od kada se godišnji izvještaji o dodijeljenoj državnoj pomoći pripremaju u skladu sa metodologijom Evropske unije.

¹ Izvor podataka: MONSTAT

² Procjena Ministarstva finansija

³ Izvor podataka: Ministarstvo finansija

Slika 1: Trend kretanja državne pomoći za period 2007.-2013. godina

U tabeli 2 prikazani su podaci o dodijeljenoj državnoj pomoći u Crnoj Gori za prethodne tri godine (isključujući sektor poljoprivrede i ribarstva, sektor saobraćaja i antikrizne mjere) u odnosu na osnovne makroekonomske pokazatelje.

Tabela 2: Državna pomoć (bez sektora poljoprivrede i ribarstva, saobraćaja i antikriznih mjera) u odnosu na makroekonomske pokazatelje

Indikator	Jedinica mjere	2011	2012	2013
Državna pomoć	miliona eura	58,071	37,960	95,648
BDP	miliona eura	3.234,060	3.151,727	3.311,000
Učešće državne pomoći u BDP-u	%	1,77	1,20	2,89
Javni rashodi	miliona eura	1.403,17	1.430,80	1.508,47
Učešće državne pomoći u javnim rashodima	%	4,14	2,65	6,34

3. 2. Dodijeljena državna pomoć u Crnoj Gori u poređenju sa zemljama članicama Evropske unije u 2012. godini

Tabela 3: Ukupna državna pomoć (bez sektora poljoprivrede i ribarstva, saobraćaja i antikriznih mjera) u EU 27, državama članicama i Crnoj Gori

Država članica	Ukupna državna pomoć bez sektora poljoprivrede i ribarstva, saobraćaja i antikriznih mjera	
	mil. eura	BDP učešće u %
*CG2013	95,648	2,89
CG2012	37,960	1,20
EU-27	67158,0	0,52
Belgija	1466,5	0,39
Bugarska	77,1	0,19
Češka Republika	1532,4	1,01
Danska	2603,7	1,07
Njemačka	11872,0	0,45
Estonija	58,3	0,34
Irska	873,3	0,53
Grčka	1917,0	0,99
Španija	3944,0	0,38
Francuska	14983,3	0,74
Italija	5731,6	0,37
Kipar	118,3	0,66
Letonija	348,2	1,57
Litvanija	233,0	0,71
Luksemburg	96,2	0,22
Mađarska	1074,8	1,10
Malta	103,9	1,54
Holandija	2402,1	0,40
Austrija	1851,4	0,60
Poljska	2745,7	0,72
Portugalija	920,6	0,56
Rumunija	828,2	0,63
Slovenija	449,3	1,27
Slovačka	130,7	0,18
Finska	2652,2	1,36
Švedska	3228,4	0,79
Velika Britanija	4915,9	0,26

U tabeli 3 prikazani su podaci o dodijeljenoj državnoj pomoći u 2012. godini (ažurirani u jesen 2013. godine), prema poslednjim raspoloživim podacima.

4. IZVJEŠTAJ PO KATEGORIJAMA DRŽAVNIH POMOĆI

Prema metodologiji Evropske unije, državna pomoć se, prema primarnim ciljevima dodjele, dijeli na sljedeće kategorije:

- Horizontalnu državnu pomoć,
- Sektorsku državnu pomoć, i
- Regionalnu državnu pomoć.

Horizontalna državna pomoć namijenjena je većem broju korisnika, bez davanja prednosti ranije određenim (poznatim) ekonomskim aktivnostima, privrednim društvima, proizvodima i uslugama i na taj način narušava konkurenciju u manjem obimu nego sektorske pomoći.

Sektorska državna pomoć je namijenjena tačno utvrđenim sektorima i aktivnostima, narušavajući ili prijeteći da naruši konkurenciju na tržištu u većem obimu. Upravo iz razloga selektivnosti kod dodjele ove vrste pomoći, a naročito kada se radi o tzv. sektorima čelika, uglja, sintetičkih vlakana i brodogradnje, EU primjenjuje posebna pravila. Imajući u vidu navedeno, ova pravila su ugrađena u posebne protokole SSP-a.

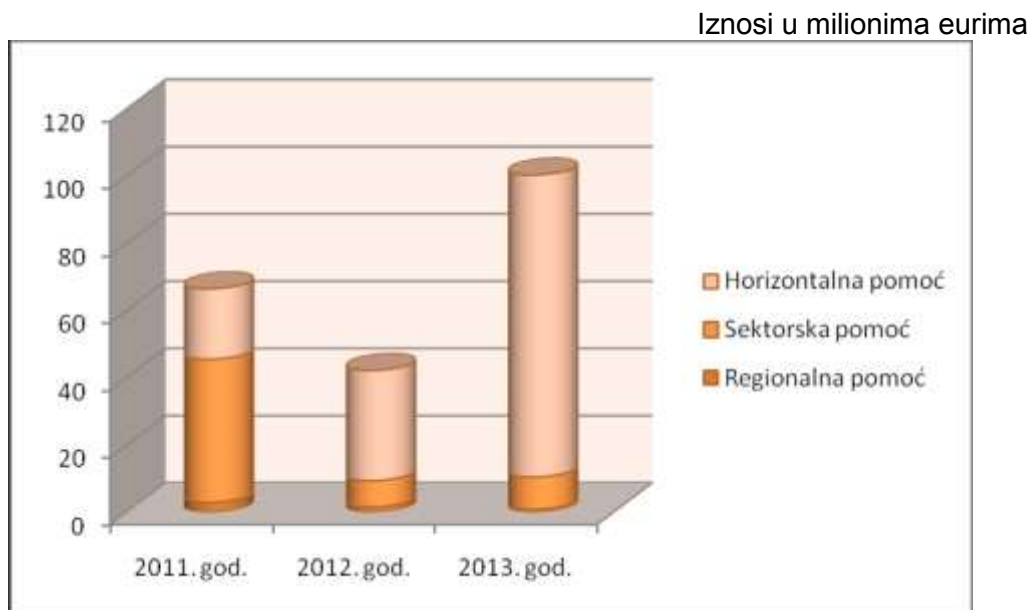
Regionalna državna pomoć se dodjeljuje sa ciljem podsticanja privrednog razvoja nerazvijenih, odnosno manje razvijenih regiona, prije svega onih u kojima je životni standard izuzetno nizak ili u kojima vlada velika nezaposlenost. Ova kategorija državne pomoći se dodjeljuje privrednim subjektima u regionima gdje se ulaganja smatraju opravdanim zbog postojanja ekonomskih, prirodnih, socijalnih i/ili drugih nedostataka.

Tabela 4: Ukupno dodijeljena državna pomoć u Crnoj Gori u 2011., 2012. i 2013. godini po kategorijama

Iznosi u milionima eura

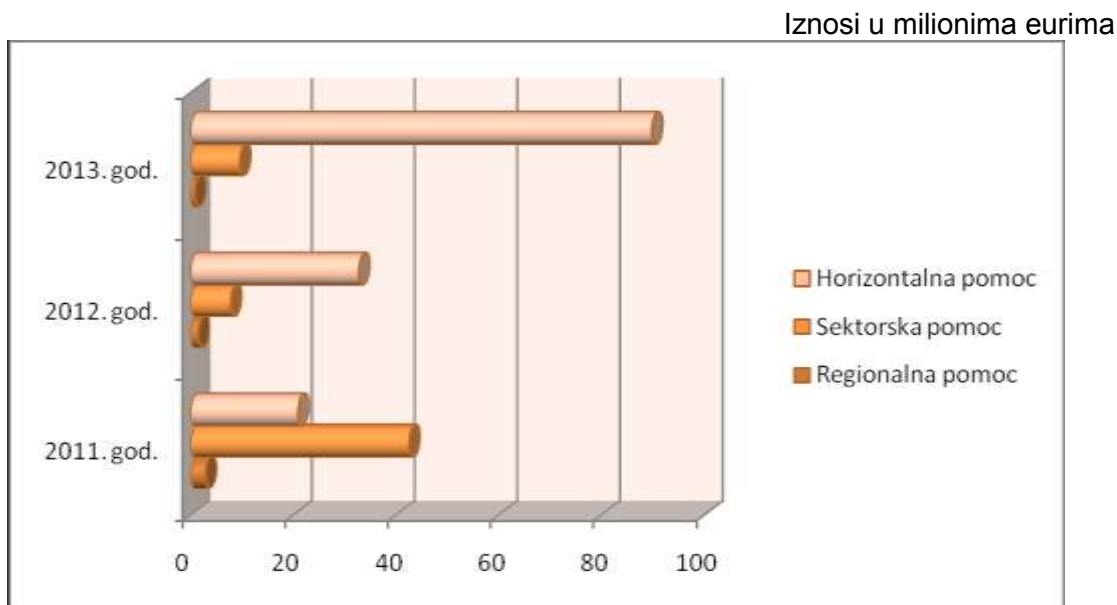
Kategorija	2011.	Učešće%	2012.	Učešće%	2013	Učešće%
1.Horizontalne pomoći	20,943	31,52	32,806	78,34	89,843	89,57
Obuka	0,000	0,00	0,000	0,00	0,000	0,00
Zapošljavanje	0,416	0,63	1,046	2,50	0,648	0,65
MSP	1,366	2,06	1,452	3,47	3,503	3,49
Sanacija i restrukturiranje	18,909	28,46	28,487	68,02	85,055	84,80
Otklanjanje štete nastalih usled prirodnih nepogoda	0,000	0,00	0,000	0,00	0,000	0,00
Zaštita životne sredine	0,000	0,00	0,000	0,00	0,000	0,00
Istraživanje i razvoj	0,209	0,31	1,238	2,96	0,263	0,26
Ostale pomoći	0,044	0,07	0,581	1,39	0,374	0,37
2.Sektorske državne pomoći	42,564	64,06	7,530	17,98	9,612	9,58
Rudarstvo	0,000	0,00	0,000	0,00	0,000	0,00
Čelik	30,241	45,52	0,000	0,00	0,000	0,00
Saobraćaj	3,511	5,28	1,333	3,18	3,820	3,81
Poljoprivreda i ribarstvo	1,668	2,51	1,289	3,08	0,833	0,83
Kultura i informisanje	3,952	5,95	3,508	8,38	4,959	4,94
Brodogradnja	0,000	0,00	0,105	0,25	0,000	0,00
Finansijske usluge	3,191	4,80	1,296	3,09	0,000	0,00
Ostali sektori	0,000	0,00	0,000	0,00	0,000	0,00
3.Regionalna pomoć	2,935	4,42	1,542	3,68	0,847	0,84
Ukupno	66,441	100,00	41,878	100,00	100,301	100,00

Slika 2: Struktura ukupne državne pomoći u Crnoj Gori u 2011, 2012. i 2013. godini

Podaci iskazani u Tabeli 4. i na Slikama 2. i 3. o učešću pojedinih kategorija državne pomoći u ukupnom iznosu dodijeljene državne pomoći u Crnoj Gori, pokazuju da je u 2013. godini, u ukupno dodijeljenoj državnoj pomoći učešće horizontalne pomoći 89,57%, sektorske 9,58% i regionalne 0,84%.

Slika 3: Struktura državne pomoći u Crnoj Gori u 2011, 2012. i 2013. godini

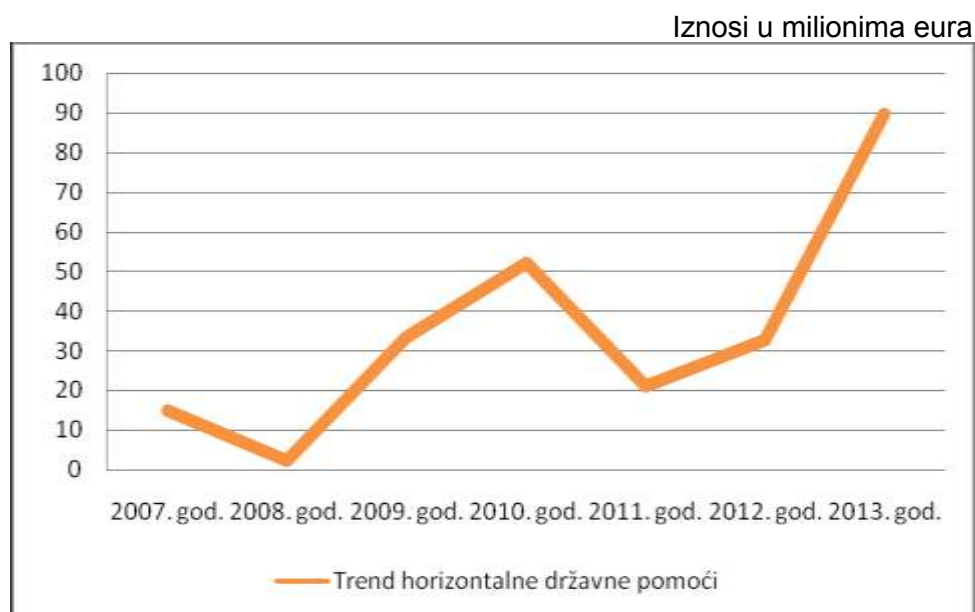
4.1. Horizontalna državna pomoć

Tabela 5: Horizontalna državna pomoć u Crnoj Gori u 2011, 2012. i 2013. godini

Iznosi u hiljadama eura

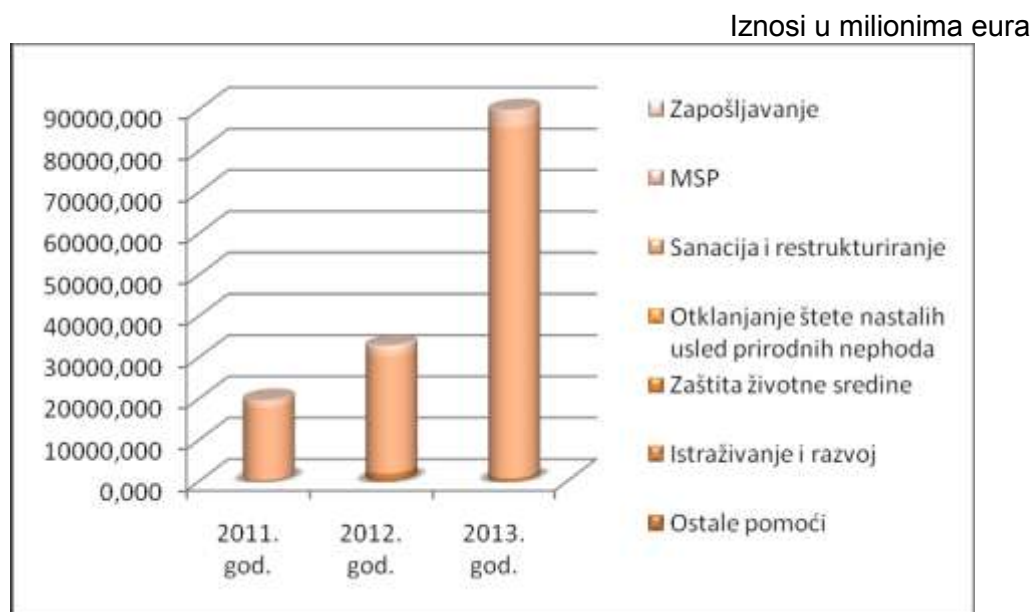
Vrsta horizontalne državne pomoći	2011. god.	2012. god.	2013. god.	Indeks 12/11	Indeks 13/12
Obuka	0,000	0,000	0,000	-	-
Zapošljavanje	415,523	1.046,357	648,262	251,82	61,95
MSP	1.366,377	1.452,341	3.502,733	106,29	241,18
Sanacija i restrukturiranje	18.908,550	28.487,354	85.055,023	162,24	298,57
Otklanjanje štete nastalih usled prirodnih nepogoda	0,000	0,000	0,000	0,00	0,00
Zaštita životne sredine	0,000	0,000	0,000	0,00	0,00
Istraživanje i razvoj	208,660	1.238,378	263,121	593,49	21,25
Ostale pomoći	43,600	581,286	373,534	1.333,22	64,26
Ukupno	20.942,710	32.805,716	89.842,673	167,44	273,86

Slika 4: Trend horizontalne pomoći

Prema podacima iskazanim u Tabeli 5, apsolutni iznos horizontalne državne pomoći je u 2013. godini u odnosu na 2011. godinu povećano za 328,99%, dok je u odnosu na 2012. godinu učešće državne pomoći povećano za 173,86%.

Slika 5: Struktura horizontalne državne pomoći u 2011, 2012. i 2013. godini

U izvještaju postoji kategorija ostale pomoći, koja podrazumijeva pomoći kojima namjena nije mogla biti identifikovana po kategorijama.

Udio dodijeljene državne pomoći za spašavanje i restrukturiranje je posljedica je aktiviranja i isplate garancija prema VTB banci i OTP banci od strane Vlade Crne Gore u korist Kombinata aluminijuma Podgorica, u bruto iznosu od 102,78 miliona eura⁵. Takođe, ostala sredstva isplaćena po osnovu garancija u zemlji odnose se na otplatu duga po garanciji za: preduzeće MI-RAI DOO Nikšić prema Hipotekarnoj banci u iznosu od 1,69 miliona eura za preduzeće Fabrika elektroda „PIVA“ a.d. Plužine prema Erste banci a.d. Podgorica u iznosu od 1,65 miliona eura i za preduzeće Lenka a.d. Bijelo Polje prema Hypo Alpe Adria banci a.d. Podgorica u iznosu od 0,58 miliona eura.

4.2. Sektorska državna pomoć

Tabela 6: Sektorska državna pomoć u Crnoj Gori u 2011, 2012. i 2013. Godini

Iznosi u milionima eura

Sektor	2011. god.	2012. god.	2013. god.	Index 12/11	Index 13/12
Rudarstvo	0,000	0,000	0,000	0,00	0,00
Čelik	30,241	0,000	0,000	0,00	0,00
Saobraćaj	3,511	1,333	3,820	37,96	286,60
Poljoprivreda i ribarstvo	1,668	1,289	0,833	77,30	64,57
Kultura i informisanje	3,952	3,508	4,959	88,74	141,39
Brodogradnja	0,000	0,105	0,000	0,00	0,00
Finansijske usluge	3,191	1,296	0,000	40,59	0,00
Ostali sektori	0,000	0,000	0,000	0,00	0,00
Ukupno	42,564	7,530	9,612	17,69	127,64

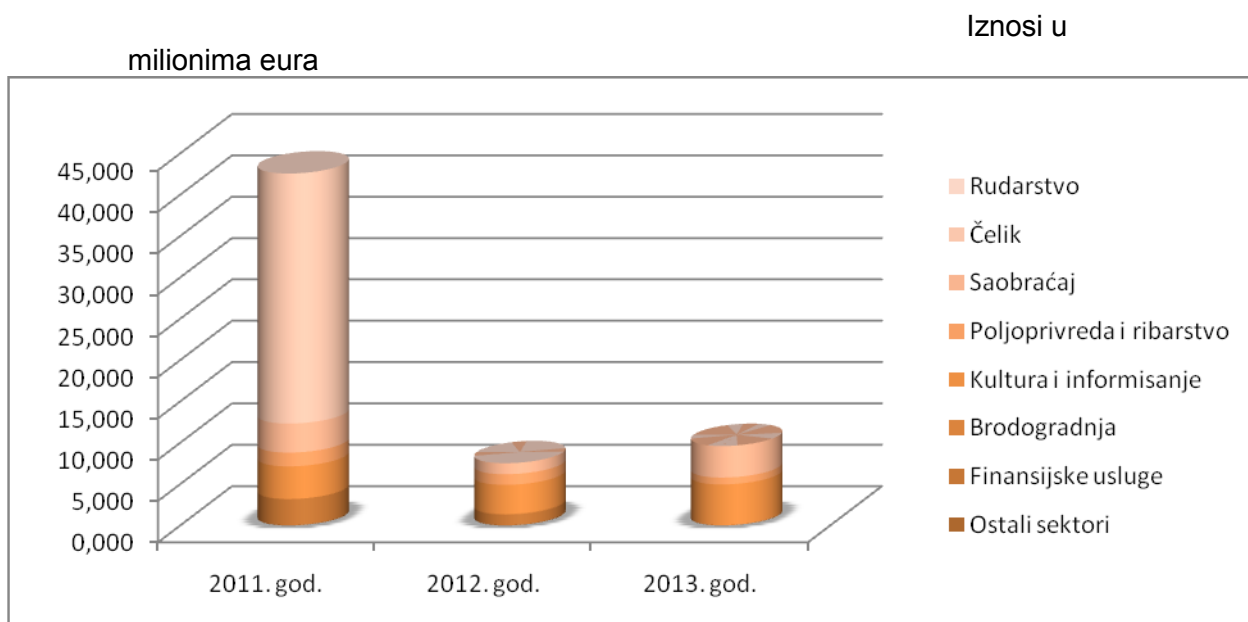
⁵ Vidjeti stranu 20 Izvještaja

Slika 6: Trend sektorske državne pomoći

Apsolutni iznos dodijeljene sektorske državne pomoći u 2013. godini je 27,65% veći u odnosu na 2012. godinu, odnosno manji 342,82% u odnosu na 2011. godinu..

Slika 7: Struktura sektorske državne pomoći u Crnoj Gori u 2011, 2012. i 2013. godini

4.3. Regionalna državna pomoć

Regionalna državna pomoć se dodjeljuje u cilju podsticanja razvoja manje razvijenih, odnosno nerazvijenih područja - regiona i usmjerena je na ublažavanje strukturnih problema i regionalne neravnomyernosti u razvoju. Ova kategorija državne pomoći podrazumijeva mjere koje podstiču ekonomsku aktivnost, sa ciljem smanjenja ekonomskih, prirodnih, socijalnih i drugih razlika u tim područjima.

U 2013. godini, regionalna pomoć je iznosila 846.501,11 eura.

Tabela 7: Regionalna državna pomoć u Crnoj Gori u 2011, 2012. i 2013. godini

Pokazatelj	Iznosi u milionima eura				
	2011. god.	2012. god.	2013. god.	Index 12/11	Index 13/12
Regionalna državna pomoć	2,930	1,542	0,847	52,63	54,90

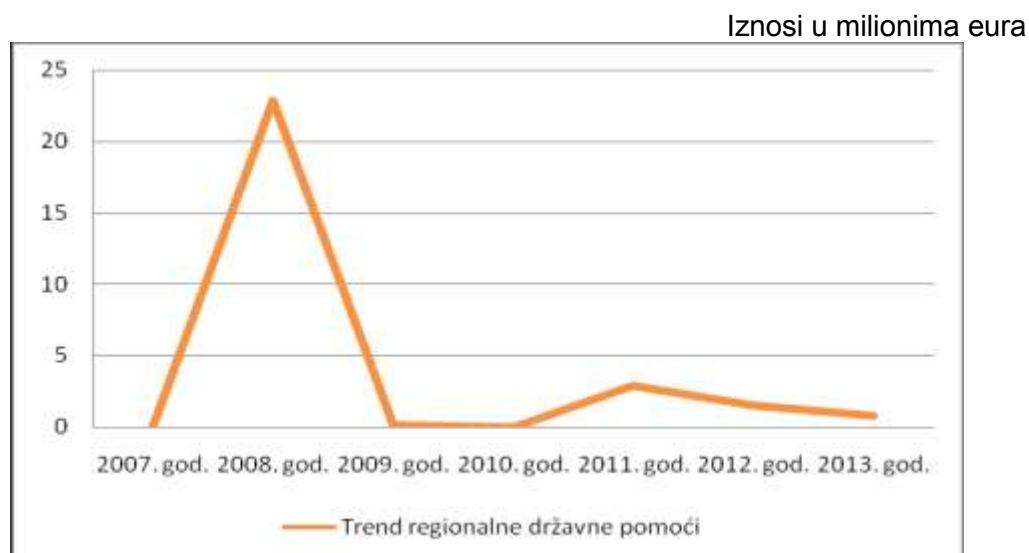
Na osnovu Programa podsticanja razvoja konkurentnosti preduzetnika, mikro, malih i srednjih preduzeća u Sjevernom regionu Crne Gore i manje razvijenim opštinama, Ministarstvo ekonomije dodijelilo je pomoć u iznosu od 18.217,97 eura.

Takođe, Ministarstvo ekonomije je, na osnovu Programa podsticanja razvoja klastera u Sjevernom regionu i manje razvijenim opštinama Crne Gore za 2012 – 2016. godinu, u 2012. godini dodijelilo pomoć u iznosu od 35.000,00 eura u obliku subvencije refundiranjem dijela troškova investicije odnosno projekta.

Ministarstvo održivog razvoja i turizma je dodijelilo pomoć u iznosu od 6.016,80 eura. Navedeni iznos odnosi se na dodijeljivanje regionalne državne pomoći na osnovu Investicionog plana AD Ski Resort – Kolašin 1450 u cilju povećanja turističke ponude sjevernog regiona a ujedno i podsticanja razvoja određene regije Crne Gore.

Ministarstvo kulture je dodijelilo pomoć u iznosu od 787.266,34 eura. Navedeni iznos odnosi se na dodijeljivanje državne pomoći emiterima/elektronskim medijima u cilju stvaranja uslova za njihovu tranziciju u zakonom uređen i ekonomski održiv sektor koji doprinosi regionalnom razvoju Crne Gore aspekta obezbjeđivanja raznovrsnih, pluralnih informacija/medijskih sadržaja od opšteg interesa, kao i informacija/medijskih sadržaja od interesa za građane u lokalnim zajednicama, uključujući i manjinske.

Slika 8: Trend regionalne državne pomoći

5. PREGLED DRŽAVNIH POMOĆI U POLJOPRIVREDI

Izveštaj za 2013. godinu sadrži i podatke o dodijeljenim državnim pomoćima u sektoru poljoprivrede. Državna pomoć dodijeljena sektoru poljoprivrede je posebno prikazana, u skladu sa članom 73(9) SSP-a i članom 1 stav 2 Zakona, koji kaže da se ovaj zakon ne primjenjuje za namjene podsticaja razvoja poljoprivrede i ribarstva.

Ukupan iznos pomoći u poljoprivredi u 2013. godini iznosi 758.456,00 eura.

Izveštaj sadrži pregled pomoći datih od strane Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, na osnovu Agrobudžeta. Ukupno dodijeljena državna pomoć iz Agrobudžeta u 2013. godini iznosi 758.456,00 eura. Pomoć je data za sljedeće namjene:

- Podrška mljekarskom sektoru - 508.842,00 €
- Podrška klaničnoj industriji - 41.240,00 €
- Podrška ratarskoj proizvodnji – 37.179,00 €
- Podrška podizanju višegodišnjih – 50.426,00 €
- Podrška za unapredjenje kvaliteta proizvoda – 8.683,00 €
- Upravljanje rizicima u poljoprivredi – 64.242,00 €
- Morsko ribarstvo – 47.844,00 €

Ostali iznos odnosi se na pomoć koju je opština Danilovgrad dodjeljivala poljoprivrednim proizvođačima za otkup mlijeka.

6. DRŽAVNA POMOĆ PO REGIONIMA I OPŠTINAMA

Vlada Crne Gore je u martu mjesecu 2012. godine donijela Odluku o mapi regionalnih pomoći („Službeni list Crne Gore“, broj 22/12), kojom je cijela teritorija Crne Gore, u skladu sa SSP-om i NUTS Regulativom EU (RSC), određena kao područje gdje je životni standard izuzetno nizak ili gdje postoji velika nezaposlenost. Maksimalni dozvoljeni intenzitet regionalne pomoći, izražen u bruto ekvivalentu pomoći, shodno navedenoj Odluci, za velika društva iznosi 50%, za srednja 60% i mala 70% vrijednosti investicije.

U daljem tekstu daje se tabelarni prikaz državne pomoći dodijeljene po regionima i opštinama, koristeći se klasifikacijom propisanom odredbama člana 4 Zakona o regionalnom razvoju („Službeni list Crne Gore“, br. 20/11 i 26/11). Napominjemo da se za određene pomoći dodijeljene po programima ministarstava nauke, kulture i finansija nije sa preciznošću mogao utvrditi krajnji korisnik sredstava, pa samim tim ni region, odnosno opština kojoj je pomoć dodijeljena.

Tabela 8: Državna pomoć po regionima

	Iznosi u eurima	%
Primorski region:	2.190.542,29	2,18
Središnji region:	91.765.889,50	91,49
Sjeverni region:	1.792.722,23	1,79
Ostalo		4,54

Tabela 9: Državna pomoć po opštinama

	Ukupno po opštinama (iznosi u eurima):	%
Andrijevića	3.828,09	0,00
Bar	323.670,57	0,32
Berane	39.830,29	0,04
Bijelo Polje	1.056.273,79	1,05
Budva	692.170,52	0,69
Cetinje	698.765,06	0,70
Danilovgrad	277.128,42	0,28
Herceg Novi	249.382,81	0,25
Kolašin	76.540,05	0,08
Kotor	472.337,17	0,47
Mojkovac	57.458,31	0,06
Nikšić	1.920.533,62	1,91
Plav	24.835,87	0,02
Plužine	155.000,00	0,15
Pljevlja	137.347,58	0,14
Podgorica	88.869.462,40	88,60
Rožaje	122.970,01	0,12
Šavnik	9.587,48	0,01
Tivat	139.713,22	0,14
Ulcinj	313.267,99	0,31
Žabljak	109.050,77	0,11
ostalo ⁶	4.551.680,56	4,54
Ukupno:	100.300.834,58	

7. VRSTE (INSTRUMENTI) DODJELE DRŽAVNE POMOĆI

Državna pomoć dodijeljena iz javnih sredstava, a u zavisnosti od vrste (instrumenta) dodjele, prikazuje se kao stvarni ili potencijalni javni rashod.

Suština svake dodijeljene državne pomoći je da predstavlja korist za primaoca državne pomoći i da se ta korist mjeri u odnosu na konkurente kojima ista nije dodijeljena. Krajnja finansijska korist za primaoca u velikoj mjeri zavisi od vrste (instrumenta) dodjele.

U 2013. godini državne pomoći u Crnoj Gori su dodjeljivane kao:

- garancije;
- subvencije; i
- zajmovi sa nižim kamatnim stopama.

⁶ Državna pomoć dodijeljena po programima Ministarstva kulture, Ministarstva nauke, Ministarstva ekonomije i IRF-a.

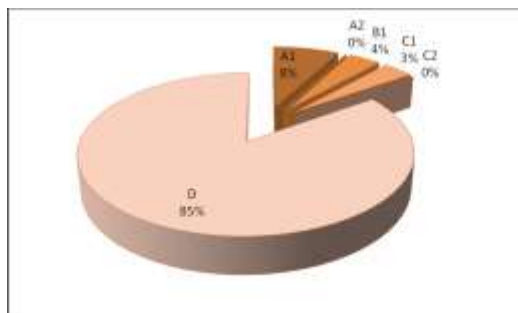
Primjena metodologije utvrđene Pravilnikom o sadržaju godišnjeg izvještaja o dodijeljenoj državnoj pomoći je razlog što se, u nastavku ovog izvještaja, daje pregled vrsta (instrumenta) dodjele državne pomoći za 2013. godinu.

Tabela 10: Ukupno dodijeljena državna pomoć u Crnoj Gori u 2013. godini prema vrstama (instrumentima) dodjele

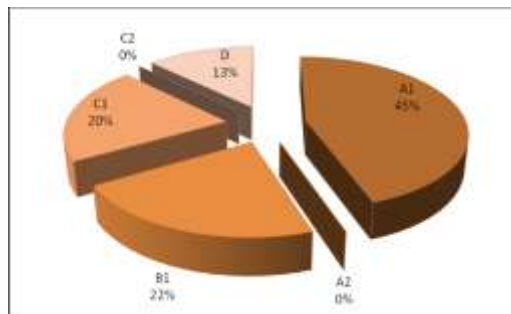
Iznosi u milionima eura

Kategorija državne pomoći	A1	A2	B1	C1	C2	D	Ukupno
1.Horizontalna državna pomoć	1,180	0,000	0,000	3,607	0,000	85,055	89,843
Obuka	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Zapošljavanje	0,599	0,000	0,000	0,049	0,000	0,000	0,648
MSP	0,005	0,000	0,000	3,498	0,000	0,000	3,503
Sanacija i restrukturiranje	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	85,055	85,055
Otklanjanje štete nastalih usled prirodnih nepogoda	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Zaštita životne sredine	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Istraživanje i razvoj	0,263	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,263
Ostale pomoći	0,314	0,000	0,000	0,060	0,000	0,000	0,374
2.Sektorska državna pomoć	5,792	0,000	3,820	0,000	0,000	0,000	9,612
Rudarstvo	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Čelik	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Saobraćaj	0,000	0,000	3,820	0,000	0,000	0,000	3,820
Poljoprivreda i ribarstvo	0,833	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,833
Kultura i informisanje	4,959	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	4,959
Brodogradnja	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Finansijske usluge	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Ostali sektori	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
3.Regionalna državna pomoć	0,840	0,006	0,000	0,000	0,000	0,000	0,847
Ukupno	7,813	0,006	3,820	3,607	0,000	85,055	100,301

Slika 9: Struktura državne pomoći po instrumentima u 2013. godini

Slika 10: Struktura državne pomoći po instrumentima u 2013. godini (bez aktiviranih garancija KAP-a)

- A1 – donacije, subvencije kamata, otpisi dugova i umanjeni iznosi prilikom prinudnih poravnanja;
- A2 – poreske olakšice (otpisi, odlaganja plaćanja poreza i doprinosa);
- B1 – učešće u udjelu u kapitalu, uključujući konverziju duga u akcijski kapital;
- C1 – zajmovi sa kamatnim stopama nižim od kamatne stope na finansijskom tržištu i zajmovi privrednim društvima u poteškoćama;
- C2 – ostale pomoći; i
- D – garancije

Na slici 9 dat je prikaz procentualnog učešća pojedinih instrumenata u ukupno dodijeljenoj državnoj pomoći.

7.1. Državne garancije kao instrument pomoći

Shodno odredbama člana 5 Zakona, državnom pomoći se ne smatra garancija države za zajam korisniku, koji u posljednje dvije godine koje prethode davanju garancije, nije u finansijskim izvještajima iskazao rast gubitka, smanjenje prihoda, rast zaliha na skladištu, smanjenje priliva gotovine, rast zaduženosti i smanjenje vrijednosti imovine, pod uslovima da:

- korisnik zajma može na finansijskom tržištu dobiti zajam pod tržišnim uslovima;
- se garancija države daje za određeni iznos kredita, na određeno vrijeme;
- iznos garancije ne pokriva više od 80% kreditne obaveze;
- se za garanciju zaračunava tržišna cijena.

U svim slučajevima u kojima nisu kumulativno ispunjeni navedeni uslovi, državna garancija predstavlja pomoć koja se računa na osnovu posebne metodologije. Navedena metodologija sadržana je u odredbama člana 4 Uredbe o bližim kriterijumima, uslovima i načinu dodjele državne pomoći.

Kod pojedinačnih garancija element pomoći se računa kao razlika između tržišne cijene garancije i cijene koja je stvarno plaćena za garanciju. Međutim, kada se tržišna cijena garancije ne može odrediti, element pomoći računa se kao protivvrijednost pomoći u obliku kredita pod povoljnim uslovima, odnosno kao razlika između tržišne kamate koju bi privredno društvo platilo bez državne garancije i kamate po kojoj je kredit dobijen zahvaljujući državnoj garanciji, a nakon odbitka svih plaćenih premija. Državna garancija će se računati u cjelokupnom iznosu, odnosno u iznosu kojim se garantuje za određeni kredit kada:

- postoji vjerovatnoća da korisnik kredita pokrivenog državnom garancijom neće biti u mogućnosti da vrati taj kredit;

- je aktivirana zbog nemogućnosti korisnika kredita da ga vraća, i država preuzima otplatu kredita; i
- otplatu nedospjele kreditne obaveze preuzima država uz otpis duga korisniku kredita.

Rješenja iz člana 4 navedene Uredbe sadržana su u Obavještenju Komisije o primjeni članova 87 i 88 Ugovora o osnivanju EZ na državnu pomoć u obliku garancija (2008/C 155/02).

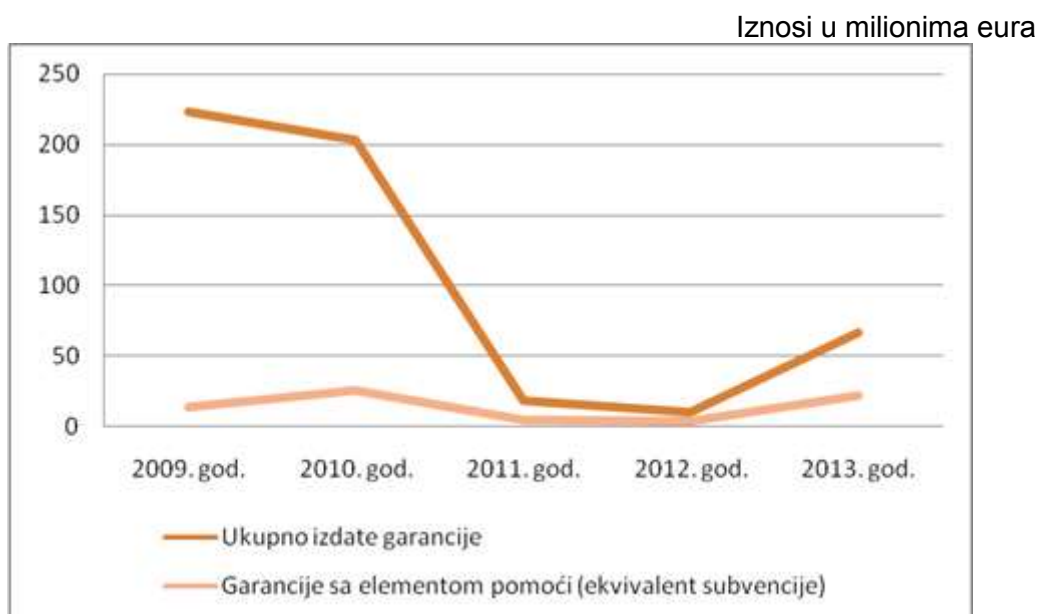
Tabela 11: Državne garancije kao element pomoći

DRŽAVNE GARANCIJE	Iznosi u milionima eura				
	2009	2010	2011	2012	2013
Ukupno izdate garancije	223,199	203,410	18,170	10,000	66,200
Garancije sa elementom pomoći (ekvivalent subvencije)	14,062	25,577	5,092	3,883	22,165
Aktivirane garancije	-	-	30,241	19,545	85,055

U 2013. godini aktivirane su garancije za Ugovor zaključen između Kombinata Aluminijskog Podgorica i VTB Banke, u visini od 60.000.000,00 eura i Ugovor zaključen između Kombinata Aluminijskog Podgorica i OTP Banke, u visini od 49.680.000,00. Aktiviranjem garancija, Vlada Crne Gore je platila preostali iznos duga po garancijama od 102,78 miliona eura.

Garancije izdate Kombinat Aluminijuma Podgorica su u Rješenju Komisije za kontrolu državne pomoći (akt broj 01-35/1 od 24. novembra 2009. godine) računane kao ekvivalent subvencije (19.944.968,43 eura) i prikazane u Godišnjem izvještaju za 2009. i 2010. godinu, pa se radi izbjegavanja dvostrukog prikazivanja istih podataka, državne garancije aktivirane u 2013. godini prikazuju kao razlika između plaćenog iznosa nastalog aktiviranjem garancija i obračunatog ekvivalenta subvencije (82.835.031,57 eura).

Slika 10: Trend ukupno izdatih garancija i garancija sa elementom pomoći

8. ANALIZA EFEKATA DODIJELJENIH DRŽAVNIH POMOĆI

8.1. Razlozi i osnov za analizu efekata

Pravilnikom o izmjeni i dopunama pravilnika o sadržaju godišnjeg izvještaja o dodijeljenoj državnoj pomoći koji je Ministarstvo finansija donijelo u aprilu 2012. godine, ustanovljena je obaveza davalaca državne pomoći da Komisiji za kontrolu državne pomoći, zajedno sa podacima o dodijeljenim državnim pomoćima, dostave podatke o očekivanim i ostvarenim efektima dodijeljene državne pomoći.

Uredbom o dopuni Uredbe o načinu i postupku podnošenja prijave državne pomoći, koju je Vlada Crne Gore usvojila u oktobru mjesecu 2012. godine, dodate su dvije nove kolone u Obrascu prijave državne pomoći kojim se davaocima državne pomoći uvodi obaveza da prilikom prijave državne pomoći, određuju polazne vrijednosti (referentne pokazatelje o zatečenom stanju), kao i pokazatelje (kriterijume, indikatore kojima se prate ostvareni efekti državne pomoći), kako bi se lakše i preciznije pratili ostvareni efekti dodijeljene državne pomoći. Napominjemo da je Uredba objavljena u Službenom listu Crne Gore broj 12/13 od 1. marta 2013. godine i da se ista primjenjuje od 9. marta 2013. godine.

Napominjemo da je zbog gore navedenih razloga, analiza efekata većinom opisnog karaktera, zbog čega nisu mogli biti do kraja kvantifikovani efekti dodijeljenih državnih pomoći.

U većini zemalja članica Evropske unije pripremaju se različite vrste detaljnih i opisnih izvještaja. Crna Gora se odlučila za evidentiranje očekivanih i ostvarenih efekata dodijeljene državne pomoći. Analiza efektivnosti dodijeljene državne pomoći sadrži dobru osnovu za donošenje odluka koje se odnose na implementaciju i sprovođenje individualnih i šema državnih pomoći.

U daljem tekstu daje se sažet pregled pojedinih ocjena efektivnosti dodijeljenih državnih pomoći u 2013. godini.

8.2. Analiza efekata⁷

Ministarstvo kulture

Na osnovu Rješenja Komisije za kontrolu državne pomoći, br. 01-10/1 od 29. januara 2013. godine, Ministarstvo kulture realizovalo je Program državne pomoći za 2013. godinu.

Program: Kulturno umjetničko stvaralaštvo

Na osnovu obaveza utvrđene Zakonom o kulturi, Nacionalnog programu razvoja kulture 2011-2015. godine i Akcionom planu za njegovu implementaciju u 2013. godini, Ministarstvo kulture podstiče i pomaže razvoj svih segmenata kulturno-umjetničkog stvaralaštva u Crnoj Gori po nekoliko osnova:

- ♦ putem javnog konkursa i javno objavljenih uslova, propozicija i kriterijuma (podrška se odnosi na sve oblasti kulture: likovna umjetnost, muzička i muzičko-scenska djelatnost, književnost i književno prevođenje, časopisi iz oblasti kulture i umjetnosti, nove pozorišne produkcije, manifestacije i festivali, amatersko djelovanje u kulturi, stvaralaštvo namijenjeno djeci i mladima, kreativne industrije, tradicionalni umjentički zanati i vještine, stvaralaštvo namijenjeno osobama sa invaliditetom;

---

⁷ Dostavljena od strane davalaca

- ♦ podrška projektima od izuzetnog značaja za kulturu kojom se afirmišu i čuvaju trajne vrijednosti crnogorske kulture;
- ♦ realizacija manifestacija i festivala od posebnog značaja za kulturu Crne Gore (TV festival Bar, Ratkovićeve večeri poezije Bijelo Polje; Montenegro film festival Herceg Novi i Kotor art);
- ♦ međunarodna prezentacija i afirmacija crnogorske kulture na referentnim svjetskim i evropskim manifestacijama i festivalima (Bijenale umjetnosti u Veneciji; međunarodni filmski festivali, međunarodni sajmovi knjiga i sl.);
- ♦ podrška mladim i talentovanim crnogorskim stvaraocima koji se školuju u inostranstvu na referentnim umjetničkim školama.

Sprovođenje navedenih mjera i aktivnosti u cjelini doprinosi propisanom ostvarivanju javnog interesa u kulturi i cjelovitom unapređivanju i razvoju ove djelatnosti, na nacionalnom i lokalnom nivou, budući da su korisnici i učesnici u projektima podrške subjekti koji su registrovani za obavljanje djelatnosti kulture u Crnoj Gori.

Na osnovu propozicija za dodjelu državne pomoći, na ime podrške i podsticaja razvoja kulturno-umjetničkog stvaralaštva, predviđeno je potpuno izvještavanje o realizaciji projekata i programa u smislu dostavljanja kompletne programske i finansijske dokumentacije.

Uvidom u dostavljenu projektnu dokumentaciju utvrđuje se umjetnički doprinos projekta, referentnost realizatora i namjensko korišćenje sredstava, koji predstavljaju osnovne pokazatelje uspješnosti realizacije projekta i dodijeljene državne pomoći.

Dodijeljena pomoć smatra se uspješnom.

Program: Razvoj kulture na sjeveru Crne Gore

Ovaj program je posebna programska aktivnost države koja ima za cilj obezbjeđivanje ravnomjernog razvoja kulture na cijeloj teritoriji Crne Gore.

Programom je akcenat stavljen na 11 opština iz sjevernog dijela Crne Gore, koji je u širem kontekstu prepoznat kao manje razvijeno područje, i to: Kolašin, Mojkovac, Bijelo Polje, Berane, Plav, Andrijevica, Pljevlja, Plužine, Žabljak, Šavnik i Rožaje.

Ova mjera državne pomoći ostvaruje se organizovanjem i gostovanjem programa i projekata iz svih oblasti kulture (pozorišne predstave, filmske projekcije, izložbe, književne večeri, muzičko-scenski programi), kao i podrškom koja se obezbjeđuju produkciji programa koje su nadležni subjekti opštine utvrdili kao programe od značaja za razvoj kulture u tim lokalnim zajednicama.

Program se u 2013. godini realizovao na osnovu javnog konkursa koji sadrži dva nivoa: jedan koji se odnosi na sufinansiranje programa od posebnog značaja za razvoj kulture u 11 navedenih opština, a drugi je namijenjen razmjeni programa i učešću institucija kulture iz drugog dijela Crne Gore u realizaciji programskih aktivnosti na sjeveru (disperzija programa).

Realizacijom navedenih aktivnosti u cjelini se doprinosi propisanom ostvarivanju javnog interesa u kulturi i cjelovitom korišćenju razvojnih kapaciteta kojime se animira kulturni potencijal na lokalnom i nacionalnom nivou i obezbjeđuje ravnomjeran razvoj kulture na cijeloj teritoriji Crne Gore.

Sprovođenjem navedenih mjera i aktivnosti, već četiri godine, doprinosi se revitalizaciji kulturnih potencijala koje sjeverni dio Crne Gore ima. Realizovane aktivnosti nijesu samo unaprijedile kulturni život na sjeveru, već su podstakle kulturne poslenike ovog regiona na reafirmaciju cjelokupnih resursa. U tom smislu, lokalne samouprave su projektovale novu infrastrukturu u kulturi, dovode u adekvatno stanje postojeću, pojačana je aktivnost na koncipiranju novih kulturnih sadržaja, uspostavlja se i širi saradnja u kulturi, obezbjeđuje se disperzija kulturnih programa na cijeloj teritoriji Crne Gore.

Na osnovu propozicija po kojima se obezbjeđuje ovaj vid državne pomoći, a koji sublimira precizne podatke o cjelokupnom programskom i budžetskom projektu, uz potvrdu opštine o statusu određenog programa na lokalnom nivou i opredijeljenim sredstvima, predviđeno

je cjelovito izvještavanje o njegovoj realizaciji u smislu dostavljanja kompletne programske i finansijske dokumentacije.

Uvidom u dostavljenu projektnu dokumentaciju utvrđuje se umjetnički kvalitet projekta, referentnost realizatora i namjensko korišćenje sredstava, koji predstavljaju osnovne pokazatelje uspješnosti realizacije projekta i namjenskog korišćenja dodijeljene državne pomoći.

Dodijeljena pomoć smatra se uspješnom.

Program: Kulturna baština

Ministarstvo kulture u skladu sa zakonima iz oblasti kulturne baštine i međunarodnim konvencijama, smjernicama i preporukama o finansijskoj podršci kulturne baštine, finansira i sufinansira projekte i programe pravnih lica, a koji su od značaja za ravnomjeran razvoj, zaštitu, očuvanje, prezentaciju, popularizaciju, valorizaciju, revalorizaciju i edukaciju u oblasti kulturne baštine.

Shodno navedenom, Programom zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2013. godinu obezbijedena je podrška za realizaciju 59 projekata i programa na teritoriji Crne Gore. Po ovom osnovu je finansirano i sufinansirano 4 projekta koji se odnose na konzervatorska i arheološka istraživanja; 4 projekta kroz koje se izvršila revalorizacija nepokretnih kulturnih dobara i valorizacija nepokretnih i nematerijalnih dobara na teritoriji države i 2 projekta namijenjena valorizaciji televizijskih fondova emisija o kulturnoj baštini; 2 projekta iz oblasti integralne zaštite; 10 projekata koji podrazumijevaju izradu konzervatorskih projekata i/ili sprovođenje konzervatorskih mjera; 7 projekta za potrebe edukacije i do-edukacije stručnog kadra; 13 projekata iz oblasti popularizacije i prezentacije kulturne baštine; 6 projekata u okviru kojih će se vršiti popunjavanje i obogaćivanje fondova pokretnim kulturnim dobrima; 11 projekata u okviru kojih će se, odgovorajućom opremom poboljšati uslovi za zaštitu, očuvanje i prezentaciju kulturnih dobara.

Navedene aktivnosti implementirane su u saradnji sa lokalnim i nacionalnim institucijama u oblasti kulturne baštine, koje su bile prepoznate kao realizatori odobrenih projekata i aktivnosti.

Finansiranje i sufinansiranje projekata i programa iz oblasti kulturne doprinosi se ravnomjernom razvoju materijalne i nematerijalne kulturne baštine, nezavisno od njene konfesionalnosti, etničke pripadnosti, lokacije ili nekog drugog faktora.

S obzirom na to da je prioritet u finansiranju i sufinansiranju projekata i programa dat kulturnim dobrima i kulturnoj baštini koja se nalazi u lošem stanju ili kojoj prijete opasnost od oštećenja ili uništenja, rezultati svih finansiranih projekata i programa se mogu konstatovati preko indikatora smanjenja od rizika i prijetnji kojima je taj segment kulturne baštine bio izložen.

Ministarstvo kulture je, u toku 2013. godine, kroz neposrednu komunikaciju i izvještavanje realizatora projekta, u kontinuitetu vršilo monitoring implementacije Programa zaštite i očuvanja kulturnih dobara, ali i ostalih projekata koji su podržani budžetom. Monitoring implementacije bio je baziran na dostavljanju, u pisanoj formi, detaljanih, konačnih izvještaja programske i finansijske realizacije projekta (program, dinamika realizacije, učesnici, dokazi o izvorima finansiranja i uplatama, press clipping i način medijske prezentacija, način utroška – pravdanje sredstava sa kopijama računa, ugovora i sl.)

Dodijeljena pomoć smatra se uspješnom.

Program: Podrška razvoju medijskog pluralizma

Ministarstvo kulture, saglasno medijskim zakonima i evropskim standardima o finansijskoj podršci medijima, u kontekstu ostvarivanja medijskog pluralizma i medijske raznolikosti, sufinansira programske sadržaje u medijima od javnog interesa. U okviru tema zastupljena je i „Dekada Roma 2005-2015“, s obzirom na to da je Ministarstvo kulture zaduženo za njenu medijsku prezentaciju u pogledu promocije politike i programa koji doprinose socijalnoj integraciji RAE populacije u Crnoj Gori.

U kontinuitetu planirana sredstva u budžetu Crne Gore za medijsku prezentaciju Dekade uključenja Roma 2005-2015 kroz podršku različitim projektima kojima se promovise socijalna integracija RE populacije u Crnoj Gori - izrada TV spota posvećenog afirmaciji jednogodišnjeg predsjedavanja Crne Gore . Takođe, Ministarstvo raspisuje godišnji konkurs za najbolji istraživački prilog na temu „Socijalna integracija Roma u Crnoj Gori“, a pravo učešća imaju crnogorski štampani i elektronski mediji, u 2013. godini. Najbolji rad je dokumentarni film „Kralj diskova“, novinara Mirka Boškovića, emitovan na Prvom programu TVCG.

Od 39 sufinansiranih projekata u 2013. godini, dio se odnosi na štampane medije, a dio na lokalne javne radio-difuzne servise. Štampani mediji (dva lokalna medija, dva međunarodna naučna časopisa za istraživanje teorije i kulture medija, naučno-medijski skup „Šesti crnogorski Medijski dijalozi), kao i podrška periodičnom glasilu iz oblasti medijske politike koji tretira aktuelne događaje iz medijske oblasti bitne za harmonizaciju nacionalnog zakonodavstva sa evropskim Aquiem. Komercijalni radio-emiter Radio Zeta realizovao je projekat „Uvijek zajedno“, čiji je cilj promovisanje kampanje radi ostvarivanja ljudskih prava i predstavljanje nacrtu Konvencije UN o zaštiti prava i dostojanstva osoba sa invaliditetom. Lokalni radio emiter Radio Bijelo Polje realizovao je drugu fazu projekta regionalne saradnje na polju medijske pismenosti, koji je imao za cilj medijsko opismenjavanje mlađe populacije (ciljna grupa: učenici, studenti itd.). Dodijeljena pomoć smatra se uspješnom.

Program: Javni radio-difuzni servisi Crne Gore

Ministarstvo kulture Crne Gore je ugovorom broj 02-246 od 07. februara 2013. godine opredijelilo javnom servisu RTCG sredstva u iznosu od 200.000,00 eura za sufinansiranje proizvodnje programskih sadržaja koji su značajni za razvoj nauke i obrazovanja, razvoj kulture, informisanje osoba oštećenog sluha i vida. Vlada Crne Gore obezbjeđuje dio finansijskih sredstava za programske sadržaje na albanskom i jezicima manjinskih zajednica.

Dodijeljena državna pomoć obezbjeđuje i jamči slobodu informisanja na nivou standarda koji su sadržani u međunarodnim dokumentima o ljudskim pravima i slobodama.

Javni servis proizvodi i emituje programe koji zadovoljavaju obrazovne, kulturne i druge potrebe od javnog interesa svih segmenata crnogorskog društva.

Realizovan je program Televizije Crne Gore (ukupno 1.245 emisija u trajanju od 41997 minuta, od čega: nauka - 120 emisija/4785 min; naučno-obrazovni program - 384 emisije/9470 min; program iz kulture - 393 emisije/21647 min; program za osobe sa invaliditetom - 36 emisija/1080 min; program na jezicima pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica - 312 emisija/5015 min).

Realizovan je program Radija Crne Gore (ukupno 1.694 emisija u trajanju od 37994 minuta, od čega: nauka - 76 emisija/4170 min; naučno-obrazovni program - 685 emisije/13531min; program iz kulture - 170 emisija/7258 min; program za osobe sa invaliditetom – 10 emisija/300 min; program na jezicima pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica - 753 emisija/12735 min).

Dodijeljena pomoć smatra se uspješnom.

Program: Prenos radio difuznih signala na teritoriji Crne Gore preko radio difuznog predajnika

Ministarstvo kulture Crne Gore je ugovorom broj 02-418 od 07. februara 2013. godine opredijelilo DOO Radio-difuznom centru, u iznosu od 230.000,00 eura za sufinansiranje troškova prenosa i emitovanja programa RTCG putem zemaljskih sistema.

RDC vrši prenos i prenos i emitovanje radio-difuznih signala RTCG preko svojih predajnika i objekata na teritoriji Crne Gore čime obezbjeđuje kvalitetan prijem programa RTCG za najmanje 85% stanovnika Crne Gore.

Prenos radio-difuznih signala RTCG na teritoriji Crne Gore, putem zemaljskih sistema realizovan je u kontinuitetu.

Realizovan je prenos radio-difuznih signala RTCG na teritoriji Crne Gore, putem zemaljskih sistema, odnosno ostvareno je 1.971.780,00 minuta prenosa i emitovanja programa RTCG i to: Prvog i Drugog kanala Televizije Crne Gore i Prvog i Drugog kanala Radija Crne Gore.

Dodijeljena pomoć smatra se uspješnom.

Ministarstvo održivog razvoja i i turizma

Državna pomoć – Ski resort Kolašin 1450

Navedena pomoć, realizuje se u skladu sa Rješenjem Komisije za kontrolu državne pomoći br. 01-56/1 od 23. septembra 2013. godine, i odnosi se na realizaciju neophodne investicije u periodu 2013. do 2020. godine. Nakon izvršenih analiza od strane korisnika i davaoca, a koje se odnose na razvojne šanse i potencijale za bolju valorizaciju resursa kojima Ski resort Kolašin 1450 AD raspolaže, sačinjen je plan investiranja u narednom periodu koji će povećati turističku ponudu sjevernog regiona, a ujedno i podsticati razvoj određene regije Crne Gore.

U pitanju su sledeće investicije:

Nabavka nove ski opreme, 150 kompleta

Proširenje kapaciteta restorana za 200 mjesta kroz šatorsko zatvaranje dijela terase restorana i Izgradnja vidikovca na Vilinoj Vodi

S obzirom da se radi se o odlaganju obaveza, a ne o uplaćivanju sredstava, kao i da je državna pomoć tek dodijeljena, a rok za realizaciju je do 2020. godine, nije moguće dati osvrt na rezultate, procjenu efikasnosti mjere pomoći, opis postignutih rezultata kao i uspješnost dodjele pomoći.

Ministarstvo saobraćaja i pomorstva

Jedna od mjera predviđena Programom restrukturiranja Montenegro Airlinesa AD je bila i da Vlada Crne Gore, u slučaju da takva mogućnost bude predviđena Zakonom o budžetu, može preuzeti finansiranje jednog od četiri nova aviona tipa Embraer 195, ukoliko se to u narednom periodu pokaže neophodnim za nesmetano funkcionisanje Montenegro Airlinesa na tržištu. Iznos koji bi Vlada preuzela je 13.320.000,00 eura.

Zakonom o budžetu Crne Gore za 2013. godinu ("Službeni list CG", broj 66/12), članom 11 definisano je da će Vlada Crne Gore, u toku 2013. godine preuzeti dugove u iznosu od 9,6 miliona eura, od kojih će preuzeti dug Montenegro Airlinesa u visini od 3,7 miliona eura. Ovdje se upravo mislilo na preuzimanje duga za finansiranje jednog od aviona tipa Embraer.

Na osnovu zakona o budžetu za 2013. godinu, Vlada je usvojila i Odluku o zaduživanju i davanju garancija Crne Gore za 2013. godinu ("Službeni list CG", br. 14/2013 i 37/2013). Članom 3 ove Odluke takođe je definisano da će Vlada Crne Gore preuzeti dug Montenegro Airlinesa u visini 3,7 miliona eura.

Dodijeljena pomoć se može ocijeniti kao efikasna budući da finansiranje novog vazduhoplova Embraer 195, od strane Vlade, doprinosi i finansijskoj konsolidaciji i stabilizaciji poslovanja Montenegro Airlines-a i modernizaciji flote.

Dodijeljena pomoć u značajnoj mjeri doprinosi modernizaciji flote, što se reflektuje i na rezultate poslovanja kompanije. U saobraćaj se uvodi vazduhoplov Embraer 195, koji je novije generacije a prizemljuju se vazduhoplovi Fokker 100 uslijed isteka resursa. Takođe, smanjan je gubitak u poslovanju u odnosu na prethodne godine.

Dodijeljena pomoć je bila uspješna.

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja

I Državna pomoć u poljoprivredi i ribarstvu

Državna pomoć u oblasti poljoprivrede i ribarstva nije regulisana Zakonom o kontroli državne pomoći („Sl.list CG“, br. 74/09 I 57/11), a posebna pravila za oblast poljoprivrede i ribarstva, još uvijek nijesu do kraja zakonski regulisana. Obaveza za izradu ovog izvještaja, proizilazi iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropske zajednice i njihovih država članica s jedne strane i Crne Gore s druge strane.

Ostvareni iznos pomoći u 2013. godini

UKUPNO 758.456,00
€

Zakonski osnov – posebna pravila:

Zakon o poljoprivredi i ruralnom razvoju („Sl.list CG“, br. 56/09);

Zakon o Budžetu Crne Gore za tekuću godinu – organizaciona klasifikacija 41101;

Izvori finansiranja: Budžet Crne Gore za 2013. godinu

U skladu sa Zakonom o poljoprivredi i ruralnom razvoju i Zakonom o budžetu Crne Gore za tekuću godinu, Vlada, na predlog ovog Ministarstva, donosi početkom svake godine Uredbu o uslovima, načinu i dinamici sprovođenja mjera agrarne politike za tekuću godinu – Agrobudžet, koji je za 2013. godinu objavljen u „Sl.list CG“, br. 28/13. Radi se o jednom dokumentu koji sadrži 30 programa svrstanih u četiri grupe:

- ♦ mjere tržišno-cjenovne politike
- ♦ mjere ruralnog razvoja
- ♦ opšte usluge i servisi
- ♦ ostalo

Pravo korišćenja sredstava uslovljeno je dostavljanjem dokumentacije predviđene pojedinim programima, a obaveze prema korisnicima izvršavaju se po dinamici koju odobrava Ministarstvo finansija.

Sredstva predviđena Agrobudžetom za 2013. godinu u najvećem obimu (oko 70%) usmjeravaju se fizičkim licima i vezuju se u stočarstvu za broj grla stoke (goveda, ovaca, koza), u biljnoj proizvodnji za hektar zasnovane površine, a u mljekarstvu za mljeko isporučeno mljekarama. Korisnici ovih sredstava, nemaju karakter „ekonomskih korisnika“, te samim tim ne ispunjavaju kriterijume predviđene Zakonom o kontroli državne pomoći, već su to domaćinstva i udruženja. Pored ovog, značajna su i sredstva koja se usmjeravaju za infrastrukturu, staračke naknade, rad stručnih službi i dr., koja takodje nemaju karakter državne pomoći.

Od ukupno isplaćenih sredstava po Agrobudžetu za 2013. godinu, svega oko 6,04% isplaćenih sredstava ispunjavalo je kriterijume propisane Zakonom o kontroli državne pomoći.

Ukupno isplaćeno.....758.456,00 €

od čega po namjenama i korisnicima kako slijedi:

Podrška mljekarskom sektoru – ukupno 508.842,00 €

Korisnici:

- Mljekara „Nika“ – Nikšić	23.420,00 €
- Mljekara „Srna“ – Nikšić	113.553,00 €
- Mljekara „Kooperativa“ – Pljevlja	25.765,00 €
- Mljekara „Šimšić“ – Danilovgrad	161.334,00 €

- ZZ „Čevo“ – Cetinje	11.172,00 €
- Mljekara „Cijevna“ – Podgorica	8.999,00 €
- Mljekara „Amiprom“ – Rožaje	17.527,00 €
- Mljekara „Vulaš“ – Cetinje	13.953,00 €
- Mljekara „RM Komerc“ – Pljevlja	17.883,00 €
- Mljekara „Dinoša-Bubulj“ – Podgorica	10.349,00 €
- Mljekara „Baički pištet“ – Njeguši	5.087,00 €
- Mljekara „Niksen Trade“ – Cetinje	11.450,00 €
- Mljekara „Milki Way“ – Ulcinj	7.398,00 €
- Mljekara „Milmarc Group“ – Cetinje	3.680,00 €
- Mljekara „Milka-Mapa“ – B.Polje	18.729,00 €
- Mljekara „Intertehna“ – Berane	7.192,00 €
- Mljekara „Montebjanka“ – Danilovgrad	8.321,00 €
- Mljekara „Drezga“ – Podgorica	8.676,00 €
- Mljekara „Kravica“ – Bijelo Polje	598,00 €
- Mljekara „Sunce“ – Ulcinj	8.532,00 €
- Mljekara „Planinka-Šekular“ - Berane	2.617,00 €
- Mljekara „Milka-MDK“ – B.Polje	18.267,00 €
- Mljekara „Dona“ – Danilovgrad	726,00 €
- Mljekara „Turo“ – Cetinje	1.509,00 €
- Mljekara „Union Aliment“ – Tuzi	1.771,00 €
- Mljekara „Eko Mont Co“ – B.Polje	334,00 €

Podrška klaničnoj industriji – ukupno 41.240,00 €

Korisnici:

- DOO „Mesopromet“ – Bijelo Polje	27.640,00 €
- DOO „Gradina Kompani“ – Rožaje	4.960,00 €
- Mesna industrija „Goranović“ – Nikšić	2.120,00 €
- DOO „Velepromex“ – Rožaje	3.160,00 €
- DOO „Melanez“ – Podgorica	400,00 €
- „Golijanin“ – Budva	1.740,00 €
- „ZIKS“ – Podgorica	240,00 €
- „Inmes Mark“ – Nikšić	620,00 €
- „Miniko“ – Nikšić	360,00 €

Podrška ratarskoj proizvodnji – ukupno 37.179,00 €

Korisnici:

- ZZ „Župa“ – Nikšić	3.120,00 €
- ZZ „Trebiljevo“ – Kolašin	624,00 €
- AD „Agromil“ – Nikšić	5.202,00 €
- AD „Sjeme“ – Kolašin	6.161,00 €
- ZZ „Doganje“ – Pljevlja	7.409,00 €
- „Gradac“ – Pljevlja	6.026,00 €
- „Agrosjever“ – Berane	3.717,00 €
- „Agrobisernica“ – Rožaje	4.570,00 €
- „Simlek“ – Nikšić	350,00 €

Podrška podizanju višegodišnjih prinosa – ukupno 50.426,00 €

Korisnici:

„Plantaže“ – Podgorica	47.626,00 €
„Eko Meduza“ – Bijelo Polje	2.800,00 €

Podrška za unapredjenje kvaliteta proizvoda – ukupno 8.683,00 €

Korisnici:

- HM „Durmitor“ – Žabljak	500,00 €
- DOO „Bordid“ – Podgorica	965,00 €
- DOO „Velmont“ – Podgorica	2.398,00 €
- „Montefish“ – Tivat	2.100,00 €
- Mljekara „Čevo“ – Cetinje	1.380,00 €
- Mljekara „Kooperativa“ – Pljevlja	1.340,00 €

Upravljanje rizicima u poljoprivredi – ukupno 64.242,00 €

Korisnici:

- „Mesopromet“ – B.Polje	32.970,00 €
- „Farma Franca“ DOO – B.Polje	31.272,00 €

Morsko ribarstvo – ukupno 47.724,00 €

Korisnici:

- Vukadinović Dejan – Petrovac	4.890,00 €
- DOO „Montefish“ – Tivat	4.000,00 €
- Marko Kise – H. Novi	5.603,00 €
- „Plavi Jadran“ – Bar	15.350,00 €
- Djuro Kise – H. Novi	5.000,00 €
- Bajramović Zolfo – Bar	3.022,00 €
- Vujičić Branko – Budva	4.959,00 €
- „Blue fish“ – Bar	4.900,00 €

Pomoć je doprinijela povećanju proizvodnje i površina pod zasadima; ostvaren je rast od 11% u proizvodnji mlijeka; otvoreno je 5 novih sirara; povećan je broj kooperanata za 300; povećan je broj otkupnih stanica; povećani su zasadi vinove loze za 25 ha; povećani su zasadi voća za blizu 100 ha, i dr;

Dodijeljena pomoć bila je veoma uspješna. U 2013. godini uspjeli smo da poljoprivredu, poljoprivrednika i investitora dovedemo u sam centar interesovanja javnosti. Po prvi put sve obaveze po ovom osnovu isplaćene su na vrijeme u skladu sa Planom – Agrobudžetom.

Zavod za zapošljavanje Crne Gore

Na osnovu Rješenja Komisije za kontrolu državne pomoći, br. 01-29/1 od 17. maja 2013. godine, Zavod za zapošljavanje Crne Gore je 24. maja 2013. godine raspisao Javni poziv poslodavcima za dodjelu subvencija za nova zapošljavanja mladih na sezonskim poslovima u periodu 01.juna 2013. do 30.septembra 2013. godine.

Visina subvencije iznosila je: 100 eura mjesečno (30 dana) za novo zapošljavanje jednog lica bez radnog staža i 80 eura mjesečno (30 dana) za novo zapošljavanje jednog lica sa radnim stažom.

Ciljevi projekta bio je povećanje zapošljavanja mladih, povećanje učešća domaće radne snage na sezonskim poslovima, omogućavanje mladima sticanje radnog iskustva u toku i nakon završetka školovanja, smanjenje rada u sivoj zoni i podrška turističkoj privredi. Projekat i njegovi ciljevi proistekli su iz značaja sezonskih poslova za privredu Crne Gore kao i stanja u oblasti sezonskog zapošljavanja koje je prethodilo projektu.

Ukupan broj odobrenih subvencija poslodavcima po ovom projektu, za nova sezonska zapošljavanja u periodu 01.06. - 30.09.2013. godine iznosio je 4.455, a subvencionisani iznos 388.401,00 eura. Ukupan broj lica za čije su zapošljavanje odobrene subvencije poslodavcima iznosio je 1.999 – u prosjeku 2,23 subvencija po jednom licu. Prosječni ukupni subvencionisani iznos po jednom licu je 194 eura, odnosno zaposleno lice je u prosjeku radilo 73 dana.

Na zapošljavanje u primorskim opštinama odnosilo se 92,50% subvencija, dok se na zapošljavanje u ostalim opštinama odnosilo 7,50% subvencija.

Na osnovu navedenih podataka smatramo da je državna pomoć u realizaciji Javnog poziva poslodavcima za dodjelu subvencija za nova zapošljavanja mladih na sezonskim poslovima u periodu 01.06. – 30.09.2013. godine bila uspješna.

Investiciono-razvojni Fond

U detaljnom tabelarnom pregledu, navedeni su iznosi kreditnih sredstava koja su odobrena i realizovana shodno Rješenju Komisije za kontrolu državne pomoći, br. 01-9/1 od 29. januara 2013. godine, u periodu 01.01-31.12.2013. godine.

U pitanju su dugoročni i kratkoročni investicioni krediti odobreni sektoru malih i srednjih preduzeća, preduzetnika i registrovanih poljoprivrednih proizvođača, kao i infrastrukturni projekti.

Investiciono - razvojni fond Crne Gore AD svojim osnivanjem nastoji da kreditnom podrškom usmjerenom ka sektoru malih i srednjih preduzeća, preduzetnika i poljoprivrednika predstavlja efikasan mehanizam razvoju preduzetničke inicijative u CG.

Efikasnost podrške koju IRF sprovodi zasniva se na konkurentnim fiksnim kamatnim stopama koje su tokom 2013. godine iznosile od 4,5%-6,5% godišnje.

Takođe, IRF obezbjeđuje još povoljnije uslove kreditiranja za projekte koji se realizuju na sjeveru Crne Gore, i opštinama Ulcinj i Cetinje kao manje razvijenim opštinama, obezbjeđujući im stimulacije u vidu sniženja ugovorne kamatne stope za 1%. Dodatna povoljnost obezbijedena je i u kreditnom aranžmanu sa Evropskom Investicionom Bankom, koji je na snazi od septembra 2012. godine, a koji predviđa sniženje važećih kamatnih stopa za 2013. godinu za dodatnih 0,5% ukoliko se projekat realizuje iz sredstava EIB-a.

Prosječna ročnost kredita koji su sastavni dio Izvještaja o državnoj pomoći za 2013. godinu iznosi 6 godina, a prosječna kamatna stopa je 5,46%. Kamatna stopa je definitivno konkurentna ako se ima u vidu prosječna kamatna stopa na crnogorskom bankarskom tržištu kredita koja je za mjesec decembar 2013. godine iznosila 9,42%.

Ukupan sumarni ekvivalent državne pomoći za 2013. godinu iznosi 3.497.732,83 €. U tabeli koja slijedi dat je uporedni pregled ostvarenih rezultata ekvivalenta državne pomoći u periodu od osnivanja IRF-a (kao pravnog nasljednika Fonda za razvoj CG koji je pravno prestao da postoji zaključno sa krajem 2009. godine) pa zaključno sa 2013.godinom.

Godina	2010	2011	2012	2013
Ekvivalent subvencije (€)	852,174.96	1,365,736.60	1.431.989,06	3.497.732,83

Kao što se iz date tabele zaključuje ekvivalent subvencije ima trend rasta, a uslovljen je jačanjem kreditnog potencijala IRF-a, povećanjem limita za odobrene kredite, kao i kvantitativnom rastu broja odobrenih kredita.

Ako se uzmu u obzir 2010, 2011, 2012 i 2013.godina (kao period od kada posluje Investiciono razvojni fond CG AD), uočava se pozitivan trend kreditne aktivnosti 2010-2013, pa samim tim rast ekvivalenta subvencija iz te aktivnosti koji je veći za gotovo 2,5 puta u periodu 2013/2012.

Na osnovu prezetnovanih podataka, dodijeljene pomoć bila je uspješna, najuspješnije od kad IRF posluje.

9. REZIME

U izradi Izvještaja za 2013. godinu korišćena je metodologija koja je propisana od strane Evropske komisije u oblasti izvještavanja o državnoj pomoći.

U 2013. godini u Crnoj Gori je dodijeljena državna pomoć u ukupnom iznosu od 100.300.834,60 eura, što u odnosu na ukupno dodijeljenu državnu pomoć u 2012. godini, koja je iznosila 41.877.879,58 eura i predstavlja povećanje od 139,51%.

Neprijavljene državne pomoći u 2013. godini iznosile su 546.884,64 eura, odnosno 0,55% ukupno dodijeljene pomoći (u 2012. godini taj procenat je bio znatno veći i iznosio je 5,21%).

U cilju što tačnijeg prikazivanja podataka u Godišnjem izvještaju, Komisija je koristila i podatke iz Predloga zakona o završnom računu budžeta za 2013. godinu. Razlog za ovakvo postupanje Komisije uslovljen je prethodnim iskustvom u izradi godišnjih izvještaja, koje se prije svega ogleda u nedovoljnom poznavanju oblasti državne pomoći od strane lica nadležnih za dostavljanje podataka⁸, što na kraju rezultira nepotpunim i nedovoljno obrađenim podacima o dodijeljenim državnim pomoćima.

Zbog posljedica finansijske i ekonomske krize, Evropska komisija je usvojila Privremeni okvir za mjere državne pomoći za pristup finansijskim sredstvima u svjetlu trenutne finansijske i ekonomske krize za 2008-2011. godinu (anti-krizne mjere)⁹. Takođe, EK je usvojila i pravila koja su se odnosila na pomoć finansijskim institucijama u svjetlu finansijske i ekonomske krize.¹⁰

Ako se ima u vidu značaj KAP-a za ekonomski sistem Crne Gore (prije nastupanja krize, aluminijum je činio 44% ukupnog izvoza Crne Gore, direktan doprinos KAP-a kreiranju BDP-a se kretao od 1,6% do 4,7%, a broj zaposlenih u KAP-u i zavisnim društvima, zajedno sa dobavljačima, iznosio je preko 12.000 radnika), a iz razloga pojačane nepredvidivosti cijene aluminijuma, državna pomoć data ovoj kompaniji može se posmatrati kao anti-krizna mjera.

Imajući u vidu navedeno, državna pomoć data u 2013. godini, isključujući iznos aktiviranih garancija (što se može posmatrati kao anti-krizna mjera, koja čini 2,5% BDP-a), iznosi 17,47 miliona eura, što predstavlja svega 0,53% BDP-a. Ovo se može okarakterisati kao pozitivan trend, naročito ako se ima u vidu činjenica da je prosjek na nivou EU 27 za 2012. godinu iznosio 0,52% evropskog BDP-a, dok su samo krizne mjere u Evropskoj uniji iznosile 6,81% EU 27 BDP-a.

Tabela 12a: Državna pomoć u kontekstu finansijske i ekonomske krize

	Iznosi u milijardama eura				
	2008	2009	2010	2011	2012
EU27	545,51	1.088,45	1.021,22	686,14	798,41
BDP EU 27 ¹¹	11.876,41	11.341,99	11.571,99	11.763,51	11.718,93
% učešće	4,59	9,60	8,82	5,83	6,81

⁸ Godišnji izvještaj se shodno odredbama člana 23 Zakona o kontroli državne pomoći priprema na bazi podataka dobijenih od strane davaoca.

⁹ http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/temporary_archive_en.html

¹⁰ http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/temporary.html

¹¹ Izvor podataka: EUROSTAT

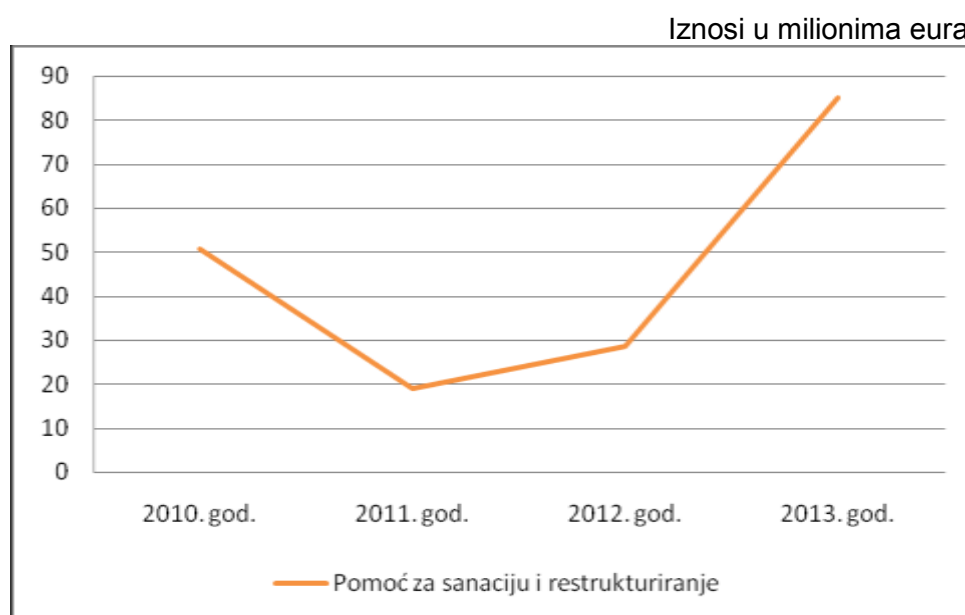

Tabela 12b: Iznos i učešće državne pomoći za sanaciju i restrukturiranje u ukupno dodijeljenoj državnoj pomoći, za prethodne tri godine

Godina	2011	2012	2013
Pomoć za sanaciju i restrukturiranje (mil. eur)	18,909	28,487	85,055
Učešće u ukupno dodijeljenoj pomoći	28,46%	68,02%	84,80%

Otplata duga po garancijama, a po osnovu programa sanacije ili restrukturiranja, izvršena je za: preduzeće MI-RAI DOO Nikšić prema Hipotekarnoj banci, za preduzeće Fabrika elektroda „PIVA“ a.d. Plužine prema Erste banci a.d. Podgorica i za preduzeće Lenka a.d. Bijelo Polje prema Hypo Alpe Adria banci a.d. Podgorica.

Slika 11: Trend dodijeljenih pomoći za sanaciju i restrukturiranje

U narednom periodu očekuju se veća izdvajanja sredstava za obavljanje usluga od opšteg ekonomskog interesa (kao što su npr. pomoći javnom servisu u okviru sektora kulture i informisanja).

Imajući u vidu značaj politike državne pomoći, Evropska komisija je kroz program IPA 2011, opredijelila sredstva kojima finansira projekat pod nazivom „Jačanje upravljanja državnim pomoćima“. Korisnici ovog projekta su Ministarstvo finansija i Komisija za kontrolu državne pomoći. Projekat će trajati do polovine 2015. godine. Osnovni ciljevi projekta su: potpuna harmonizacija zakonodavstva iz ove oblasti, jačanje institucionalnih i administrativnih kapaciteta državnih organa koji se bave kontrolom državne pomoći i poboljšanje razumijevanja politike državne pomoći među Vladinim organima, organima lokalnih samouprava, privatnim sektorom i sudstvom.

U narednom periodu Komisija će, putem seminara i izrade studija u saradnji sa stranim konsultantima angažovanim preko projekta IPA 2011, ukazati davaocima na opravdanost dodjeljivanja tzv. „dobrih“ državnih pomoći (mala i srednja preduzeća, zaštita životne sredine, istraživanje, razvoj i inovacije, itd.), i nadamo se podstaći ih da u budućem periodu za ove namjene opredijele veći iznos sredstava, jer se radi o pomoćima koje u najmanjoj mjeri izazivaju poremećaj konkurencije na tržištu.

Takođe, Ministarstvo finansija će u narednom periodu, u saradnji sa konsultantima Evropske komisije, pripremiti priručnike za davaoce i korisnike državne pomoći u cilju boljeg razumijevanja i potpune primjene pravila koja se odnose na ovu politiku. Akcenat će biti stavljen na mogućnost korišćenja sredstava iz strukturnih fondova EU i na to kako da se, potpunom primjenom i poštovanjem pravila i procedura državne pomoći, ista mogu koristiti za različite podsticaje i ciljeve, i na taj način rasteretiti budžet Crne Gore.

Prilog A

**Informacija
o privrednim subjektima koji su bili korisnici državne pomoći u 2013. godini**

Tabela 13: Ukupno dodijeljena državna pomoć u Crnoj Gori u 2013. godini prema vrstama (instrumentima) dodjele

Iznosi u milionima eura

Kategorija državne pomoći	A1	A2	B1	C1	C2	D	Ukupno
1.Horizontalna državna pomoć	1,180	0,000	0,000	3,607	0,000	85,055	89,843
Obuka	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Zapošljavanje	0,599	0,000	0,000	0,049	0,000	0,000	0,648
MSP	0,005	0,000	0,000	3,498	0,000	0,000	3,503
Sanacija i restrukturiranje	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	85,055	85,055
Otklanjanje štete nastalih usled prirodnih nepogoda	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Zaštita životne sredine	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Istraživanje i razvoj	0,263	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,263
Ostale pomoći	0,314	0,000	0,000	0,060	0,000	0,000	0,374
2.Sektorska državna pomoć	5,792	0,000	3,820	0,000	0,000	0,000	9,612
Rudarstvo	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Čelik	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Saobraćaj	0,000	0,000	3,820	0,000	0,000	0,000	3,820
Poljoprivreda i ribarstvo	0,833	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,833
Kultura i informisanje	4,959	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	4,959
Brodogradnja	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Finansijske usluge	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Ostali sektori	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
3.Regionalna državna pomoć	0,840	0,006	0,000	0,000	0,000	0,000	0,847
Ukupno	7,813	0,006	3,820	3,607	0,000	85,055	100,301

Odredbama člana 4 Pravilnika propisano je da godišnji izvještaj sadrži sljedeće podatke:

- A1 - donacije, subvencije kamate, otpis duga i druge pomoći u skladu sa zakonom;
- A2 - poreske olakšice i socijalna davanja (otpis, odlaganje plaćanja poreza i doprinosa);
- B1 – učešće u udjelu u kapitalu, uključujući konverziju duga u akcijski kapital;
- C1 - zajmovi sa kamatnim stopama nižim od kamatne stope na finansijskom tržištu i zajmovi privrednim društvima u poteškoćama;
- C2 - ostale mjere;
- D - garancije.

U tabeli 13, u okviru instrumenta **A1** u 2013. godini, dodijeljena je državna pomoć u iznosu od **7.812.587,23** eura.

Horizontalna državna pomoć dodijeljena kroz instrument **A1** iznosi **1.180.442,71** eura, i ista je dodijeljena za:

1. Zapošljavanje – 598.787,27 eura (pomoć dodijeljena u okviru programa Zavoda za zapošljavanje Crne Gore: Program subvencionisanog zapošljavanja mladih na sezonskim poslovima u 2013. godini);
2. Mala i srednja preduzeća 5.000,00 (pomoć je dodijeljena od strane Opštine Rožaje)
3. Istraživanje i razvoj – 263.121,19 (pomoć je dodijeljena od strane Ministarstva nauke i nije prijavljena Komisiji za kontrolu državne pomoći); i
4. Ostale pomoći – 313.534,25 eura (pomoć je dodijeljena od strane Prijestonice Cetinje u iznosu od 211.834,25 eura za realizaciju sportskih aktivnosti i sportskih dešavanja u tom gradu kao i Opštine Kotor za realizaciju programskih sadržaja lokalnih radio emitera. Navedene dodjele nijesu prijavljene Komisiji za kontrolu državne pomoći.).

Sektorska državna pomoć dodijeljena kroz instrument **A1** iznosi **5.791.660,21** eura, i odnosi se na sljedeće:

1. Poljoprivreda i ribarstvo – 832.519,45 eura (najveći dio ove pomoći, u iznosu od 758.456,00 dodijeljen je od strane Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, u okviru Agrobudžeta. Preostali dio odnosi se na pomoć koju je opština Danilovgrad dodjeljivala poljoprivrednim proizvođačima, odnosno subvencionirala otkup mlijeka)
2. Kultura i informisanje – 2.562.416,71 eura odnosi se na pomoći Ministarstva kulture koje je Ministarstvo dodjeljivalo u okviru svojih programa kako slijedi:
  - Program: Kulturno umjetničko stvaralaštvo - 1.153.842,34 eura
  - Program: Kulturna baština - 460.918,49 eura
  - Program: Razvoj kulture na sjeveru Crne Gore - 263.200,00 eura
  - Program: Podrška razvoju medijskog pluralizma - 151.455,92 eura
  - Program: Prenos radio-difuznog signala na teritoriji Crne Gore - 230.000,00 eura
  - Program: Javni radio difuzni servis Crne Gore - 199.999,96 eura
  - Pomoći koje su dodijeljene mimo programa državne pomoći - 103.000,00 eura
3. Preuzeti dugovi RTCG na osnovu Zaključka Vlade br 08-1930/2 od 01.08.2013. godine u iznosu od 2.396.724,05 eura

Regionalna državna pomoć dodijeljena kroz instrument **A1** iznosi **840.484,31** eura i dodijeljena je na osnovu:

- Program podsticanja razvoja klastera u Sjevernom regionu i manje razvijenim opštinama Crne Gore za 2012-2016. godinu Ministarstva ekonomije u iznosu od 35.000,00 eura,
- Programa podsticanja razvoja konkurentnosti preduzetnika, mikro, malih i srednjih preduzeća u Sjevernom regionu Crne Gore i manje razvijenim opštinama za 2013. godinu Ministarstva ekonomije u iznosu od 18.217,97 eura,
- Programa pomoći emiterima/elektronskim medijima Ministarstva kulture u iznosu od 787.266,34 eura.

U tabeli 13 u okviru instrumenta **A2** prikazana je dodijeljena državna pomoć u iznosu od **6.016,80** eura. Cjelokupan iznos pomoći dodijeljen je u okviru regionalnih pomoći, ekvivalent subvencije pomoći dodijeljene na osnovu Investicionog plana AD Ski Resort – Kolašin 1450 u cilju povećanja turističke ponude sjevernog regiona a ujedno i podsticanja razvoja određene regije Crne Gore.

U tabeli 13 u okviru instrumenta **B1** prikazana je dodijeljena državna pomoć u iznosu od **3.820.000,00** eura. Cjelokupan iznos pomoći dodijeljen je u okviru sektorskih pomoći, i to za sektor saobraćaja iznos 3.820.000,00 eura. Navedeni iznos predstavlja preuzimanje duga u iznosu od 3.700.000,00 eura; preostali dio od 120.000,00 eura odnosi se na ekvivalent subvencije garancije izdate Montenegro Airlines-u na osnovu Plana restrukturiranja ove kompanije (rješenje Komisije za kontrolu državne pomoći, akt br. 01-36/1 od 20. juna 2012. godine).

U tabeli 13 u okviru instrumenta **C1** prikazana je dodijeljena državna pomoć u iznosu od **3.607.207,49** eura. Cjelokupan iznos pomoći dodijeljen je u okviru horizontalnih pomoći i to:

1. Zapošljavanje - 49.474,66 eura (pomoć dodijeljena u okviru "Inoviranog programa samozapošljavanja" Zavoda za zapošljavanje Crne Gore
2. Mala i srednja preduzeća – 3.497.732,83 eura (pomoć dodijeljena na osnovu Godišnjeg programa rada IRF-a za 2013. godinu)
3. Ostale pomoći – 60.000,00 eura (pomoć dodijeljena na osnovu Šeme stimulisanja preduzetništva opštine Podgorica).

U tabeli 13 u okviru instrumenta **D**, u 2013. godini dodijeljena je državna pomoć u iznosu od **85.055.023,06** eura.

Horizontalna državna pomoć dodijeljena kroz ovaj instrument iznosi 85.055.023,06 eura¹² i većina navedenog iznosa (82.835.031,57 eura) predstavlja isplatu aktivirane garancije izdate za kredit KAP-a. Preostali dio odnosi se na ostala sredstva isplaćena po osnovu garancija u zemlji, odnosno otplatu duga po garanciji za: preduzeće MI-RAI DOO Nikšić prema Hipotekarnoj banci, za preduzeće Fabrika elektroda „PIVA“ a.d. Plužine prema Erste banci a.d. Podgorica i za preduzeće Lenka a.d. Bijelo Polje prema Hypo Alpe Adria banci a.d. Podgorica.

---

¹² Vidjeti stranu 20